

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Homosexualita v západní Africe: tradiční tabu?

Diplomová práce

Autor: Bc. Jakub Novák
Studijní program: N6701 – Politologie
Studijní obor: 6701T021 Politologie - africká studia
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Jan Prouza, Ph.D.

V Hradci Králové, 2018

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Jakub Novák
Studium:	F15NP0060
Studijní program:	N6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie - africká studia
Název diplomové práce:	Homosexualita v západní Africe: tradiční tabu?
Název diplomové práce AJ:	Homosexuality in Western Africa: a traditional taboo?

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Impulzem pro výběr tématu této diplomové práce byl autorův pobyt v Africe a jeho studium na University of Ghana v Akkře. Tady mnohokrát diskutoval s tamními studenty problematiku v Africe tabuizované homosexuality, práv homosexuálů a jejich postavení ve společnosti. I v 21. století se mu totiž ve většině případů dostalo odpovědi, kdy afričtí studenti homosexualitu považují za nemorální, proti bohu ba dokonce ani nevěří v její existenci. První část této práce proto na základě historické literatury dokáže opak a autor tak čtenáři nabízí historický exkurz dějinami homosexuality v západní Africe, na kterou je tato diplomová práce teritoriálně zaměřena. Právě množství zmínek a poměrně rozsáhlé, ač akademicky nešťastně opomíjené, dějiny homosexuality a africká "zkušenost" s homosexualitou ukazují na to, že být homosexuál byl v před-koloniální Africe zcela běžný a společensky respektovaný jev, který byl a je součástí africké identity. Samotná práce je komparativní analýzou vycházející z modernistického předpokladu, že vzdělání vede k liberalizaci a demokratizaci společnosti, s čímž pak souvisí větší respekt vůči LGBT komunitě v západní Africe, jejich právům a celospolečenskému přijetí.

Prameny Abubakari, Laila. 2017. "Akufo-Addo under pressure to take a stance on homosexuality". YEN. Dostupné zde: <https://yen.com.gh/91647-akufo-addo-pressure-a-stance-homosexuality.html> Amnesty International. 2015. Mapping anti-gay laws in Africa. Dostupné zde: <https://www.amnesty.org.uk/lgbt-lgbt-gay-human-rights-law-africa-uganda-kenya-nigeria-cameroon> Bearak, Max, Cameron, Darla. 2016. "Here are the 10 countries where homosexuality may be punished by death". The Washington Post. Dostupné zde: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/13/here-are-the-10-countries-where-homosexuality-may-be-punished-by-death-2/?utm_term=.347bf6a9ea61 Bisi, Alimi. 2015. "If you say being gay is not African, you don't know your history". The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/sep/09/being-gay-african-history-homosexuality-christianity> Country Reports on Human Rights Practices. 2015. "Ghana". United States Department of State. Dostupné zde: <https://www.state.gov/documents/organization/252899.pdf> Laccino, Ludovica. 2014. "Gay Ugandan King Proves That Homosexuality Is African". International Business Times. Dostupné zde: <http://www.ibtimes.co.uk/gay-ugandan-king-proves-that-homosexuality-african-1434416> Opejobi, Seun. 2017. "Why Africans must burn their Bibles, Qurans Bisi Alimi". Daily Post. Dostupné zde: <http://dailypost.ng/2017/03/23/africans-must-burn-bibles-qurans-bisi-alimi/> Phatey, Sam. 2017. "Barrow: Homosexuality is not an issue in The Gambia". SMBC News. Dostupné zde: <https://gambia.smbcgo.com/2017/02/10/barrow-homosexuality-not-issue-gambia/> Literatura Amnesty International. 2013. Mauritania: Submission to the UN Committee Against Torture. London: Amnesty International Publications. Browne, Kath, Nash, Catherine J. 2010. Queer Methods and Methodologies: An Introduction. New York: Ashgate Publishing. Klíma, Jan. 2012. Dějiny Afriky. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. Mair, Peter. 1998. "Comparative Politics: An Overview." In: A New Handbook of Political Science. Eds. Robert E. Goodin a Hans-Dieter Klingemann. New York: Oxford University Press. Murray O., Stephen, Roscoe, Will. 1998. Boy-Wives And Female Husbands. New York: Palgrave. Rodenbough, Philip P. 2014. Being LGBT in West Africa. Washington: Virtual Student Foreign Service. Weber, Cynthia. 2015. "Why is there no Queer International Theory?" European Journal of International Relations, 21(1).

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jan Prouza, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.9.2017

Poděkování

Srdečně děkuji vedoucímu své diplomové práce, Mgr. Janu Prouzovi, Ph.D., za podnětné rady, konstruktivní připomínky, trpělivost, ochotu a pomoc při zpracovávání této práce.

V Hradci Králové dne 1. května 2018

Podpis:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval pod vedením Mgr. Jana Prouzy, Ph.D. samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 1. května 2018

Podpis:

Anotace

Impulzem pro výběr tématu této diplomové práce byl autorův pobyt v Africe a jeho studium na University of Ghana v Akkře. Tady mnohokrát diskutoval s tamními studenty problematiku v Africe tabuizované homosexuality, práv homosexuálů a jejich postavení ve společnosti. I v 21. století se mu totiž ve většině případů dostalo odpovědi, kdy afričtí studenti homosexualitu považují za nemorální, proti bohu ba dokonce ani nevěří v její existenci. První část této práce proto na základě historické literatury dokáže opak a autor tak čtenáři nabízí historický exkurz dějinami homosexuality v západní Africe, na kterou je tato diplomová práce teritoriálně zaměřena. Právě množství zmínek a poměrně rozsáhlé, ač akademicky nešťastně opomíjené, dějiny homosexuality a africká „zkušenost“ s homosexualitou ukazují na to, že být homosexuál byl v předkoloniální Africe zcela běžný a společensky respektovaný jev, který byl a je součástí africké identity.

Samotná práce je komparativní analýzou vycházející z modernistického předpokladu, že vzdělání vede k liberalizaci a demokratizaci společnosti, s čímž pak souvisí větší respekt vůči LGBT komunitě v západní Africe, jejich právům a celospolečenskému přijetí.

Annotation

The impulse for choosing the topic of this thesis was author's stay in Africa and his studies at the University of Ghana in Accra. There he talked many times with the local students about homosexuality, which is tabooed in Africa, about the rights of homosexuals and their social status. Even in the 21st century most of the responses considered homosexuality immoral, against the god and some said they do not believe that homosexuality exists. Thus, first part of this thesis proves the opposite based on historical literature and then the author offers the reader an excursion through the history of homosexuality in western Africa, which is the territorial boundary of this thesis. Many mentions and relatively vast history of homosexuality, unfortunately academically omitted, together with the African "experience" with homosexuality indicate that being a homosexual in pre-colonial Africa was totally common and socially respected phenomenon, which is and stays to be a part of the African identity.

The thesis itself is a comparative analysis based on modernist presumption that education leads to liberalization and democratization of the society, which is connected to bigger respect towards the LGBT community in western Africa, to their rights and to social acceptance.

Obsah

Seznam zkratk.....	10
Úvod.....	11
1. Africká zkušenost s homosexualitou: tradiční tabu?	16
1.1. Jeskynní malba homosexuálů.....	16
1.2. Lingvistická rovina.....	17
1.3. Nzinga ve svém harému a mocná síla homosexuálního styku	18
1.4. Homosexualita v západní Africe	18
1.5. Relevance kritiky homosexuality africkými leadery.....	20
1.6. Homofobie – evropský exportní artikl	21
2. Queer teorie mezinárodních vztahů.....	23
2.1. Modernistické předpoklady.....	24
3. Komparativní případová studie	29
3.1. Metoda práce	29
3.1.1. Klasifikace zákonného rámce vůči LGBT komunitě.....	30
3.2. Zákonné rámce vůči LGBT komunitě v jednotkách komparace	32
3.2.1. Benin.....	32
3.2.1.1. Klasifikace Beninu.....	34
3.2.2. Burkina Faso	34
3.2.2.1. Klasifikace Burkiny Faso	36
3.2.3. Kapverdy.....	37
3.2.3.1. Klasifikace Kapverd	38
3.2.4. Pobřeží slonoviny	39
3.2.4.1. Klasifikace Pobřeží slonoviny	41
3.2.5. Gambie.....	42
3.2.5.1. Klasifikace Gambie	43
3.2.6. Ghana.....	44

3.2.6.1. Klasifikace Ghany	45
3.2.7. Guinea.....	46
3.2.7.1. Klasifikace Guiney	46
3.2.8. Guinea-Bissau.....	46
3.2.8.1. Klasifikace Guiney-Bissau	47
3.2.9. Libérie.....	48
3.2.9.1. Klasifikace Libérie.....	49
3.2.10. Mali.....	49
3.2.10.1. Klasifikace Mali.....	50
3.2.11. Mauretánie	51
3.2.11.1. Klasifikace Mauretánie	51
3.2.12. Niger	52
3.2.12.1. Klasifikace Nigeru	52
3.2.13. Nigérie	53
3.2.13.1. Klasifikace Nigérie	54
3.2.14. Senegal.....	54
3.2.14.1. Klasifikace Senegalu	55
3.2.15. Sierra Leone.....	55
3.2.15.1. Klasifikace Sierry Leone	56
3.2.16. Togo.....	57
3.2.16.1. Klasifikace Toga.....	57
3.3. Vyhodnocení klasifikace zákonných rámců.....	58
3.4. Vzdělání v jednotkách komparace	59
3.5. Vztah klasifikace zákonných rámců a vzdělání v jednotkách komparace	62
3.6. Spearmanův korelační koeficient.....	75
Závěr.....	77

Prameny a literatura.....	81
Seznam příloh.....	94

Seznam zkratek

AI = Amnesty International

AU = Africká unie

CFA = Západoafrický frank

HDP = Hrubý domácí produkt

HRW = Human Rights Watch

IIAG = Ibrahim Index of African Governance

IMF = International Monetary Fund

LGBT = zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby

NGO = Non-governmental organization

OSN = Organizace spojených národů

UN = United Nations

USA = Spojené státy americké

USD = United States Dollar

WB = World Bank

WFP = World Food Programme

Úvod

Homosexualita je v Evropě 21. století stále natolik kontroverzní, a do určité míry i tabuizované téma, že se často stává předmětem sporu nejedné moderní společnosti, natož poté společnosti tradiční, nesekulární. Tento rozpor je pak odrazem stavu lidských práv homosexuálů v těchto společnostech, možnosti LGBT komunity na seberealizaci, uplatnění a práva na plnohodnotný život. Zatímco západnější evropské společnosti budou v žebříčku hodnocení života homosexuálů vysoko, pohledem na východ po Evropě zjistíme, že situace je mnohdy opačná a život homosexuála je v těchto podmínkách náročnější. Tato diplomová práce se ale bude zabývat prostředím ještě daleko složitějším, a to právě pro svoji tradiční, zpravidla nesekulární povahu. Téma a název této práce je proto *Homosexualita v západní Africe: tradiční tabu?*

Inspirací pro tuto diplomovou práci byl autorovi jeho pětíměsíční pobyt v Africe, resp. jeho studium na University of Ghana v Akkře. Tady měl možnost denně diskutovat se svými africkými kolegy právě otázku homosexuality a související témata, především pak v kontextu víry. Na přímé otázky, co si studenti z Ghany, Nigérie, Senegalu, Pobřeží slonoviny, Libérie a dalších zemí myslí o homosexualitě, mu bylo téměř ve všech případech odpovědí, že afričtí studenti homosexualitu považují za nemorální, proti bohu, ba dokonce ani nevěří v její existenci. Tato práce si tak klade za cíl na základě historických pramenů a publikací provést historický exkurz dějinami homosexuality v západní Africe tak, aby bylo evidentní, že tento kontinent má s homosexualitou bohaté historické zkušenosti. Navíc se bude autor snažit svým výzkumem dokázat, že v souvislosti s růstem podpory vzdělávání v současné Africe roste také liberalizace poměrů směrem k LGBT komunitám. Dalším zásadním motivem zabývat se tímto tématem byl autorovi fakt, že minimálně v českém akademickém prostředí je toto téma velmi zanedbané a opomíjené. Zahraniční akademici se již tématu věnují rozhodně víc, přesto ale není zájem podle autora této diplomové práce dostatečný a tento fenomén by zasloužil jistě daleko větší pozornost.

Obecně lze říct, že život homosexuála není v Africe v žádném případě jednoduchý a nedá se srovnávat se situací jeho evropských protějšků. Důležité je pak poukázat na to, že se podmínky liší od země k zemi a od regionu k regionu.

Mapováním práv homosexuálů po celém světě se zabývá například organizace Amnesty International (AI). V případě Afriky pak ale hovoříme spíše o monitoringu různých forem násilí na této sexuální menšině. Ze všech afrických států je ve čtyřech státech (Mauretánie, Nigérie, Súdán a Somálsko)¹ praktikování sexuálního styku mezi osobami stejného pohlaví nejenže trestné, ale dokonce za to hrozí i trest smrti (Amnesty International 2015).

Různé délky odnětí svobody a odlišné (ač stejně nelidské) formy fyzického násilí a trestů za homosexualitu pak nacházíme v 35 státech. V tomto případě to jsou Alžírsko, Angola, Botswana, Burundi, Kamerun, Komorský svaz, Egypt, Eritrea, Etiopie, Gambie, Ghana, Guinea, Keňa, Libérie, Libye, Malawi, Mauretánie², Mauricius, Maroko, Namibie, Nigérie³, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Senegal, Seychely, Sierra Leone, Somálsko⁴, Jižní Súdán, Súdán⁵, Svazijsko, Tanzanie, Togo, Tunis, Uganda, Zambie a Zimbabwe (tamtéž).

Třetí a poslední kategorií, co se legislativního vztahu k homosexualitě týče, jsou státy, kde je homosexualita legální. Nicméně z výpovědí neziskových organizací a organizací, které se právy homosexuálů zabývají, vyplývá, že přestože homosexualita je tu legální, denně tu dochází k potlačování práv homosexuálů. Ti jsou buď lynčováni davem, popřípadě policií a státními úředníky, nebo jsou ponižováni a často jim je například znemožněno studovat či získat práci. V této poslední kategorii států se nachází Benin, Burkina Faso, Kapverdy, Středoafrická republika, Čad, Konžská republika, Pobřeží slonoviny, DRC, Džibuti, Rovnicková Guinea, Gabon, Guinea-Bissau, Lesotho, Madagaskar, Mali, Mosambik, Niger, Rwanda a Jihoafrická republika (tamtéž). V rámci všech tří kategorií je ale třeba vzít v potaz fakt, že často jde jen o *de iure* vztah práva k LGBT komunitám, *de facto* je pak výklad práva a praxe daleko méně tolerantní a liberální.

---

¹ V případě Nigérie jde o 12 států na severu země, kde žije převážně muslimské obyvatelstvo, které tu přijalo právo šaría. Stejně tak tomu je v oblastech severu Somálska – tam, kde vládne a kontroluje území teroristická organizace Al-Šabáb.

² Trest smrti ukamenováním se aplikuje jen v případě mužů. V případě ženy je pohlavní styk s jinou ženou penalizován trestem odnětí svobody až na dvě léta, případně finančním postihem (Gaffey 2017).

³ Jak už bylo řečeno, trest smrti se v Nigérii týká jen 12 států na severu země, ve zbytku země je trestem až 12 let odnětí svobody (tamtéž).

⁴ Vedle trestu smrti, uplatňovaným teroristickou organizací Al-Šabáb, se na zbytku území Somálska aplikuje trest odnětí svobody až tři léta (tamtéž).

⁵ Tady jsou vedle trestu smrti ještě dva stupně potrestání, a to odnětí svobody a fyzický trest v podobě bičování (tamtéž).

Geograficky a teritoriálně se tato práce zaměřuje na region západní Afriky. Tato volba má hned několik důvodů. V první řadě, a jak už bylo v úvodu práce řečeno, autor práce trávil semestr studia právě na západě Afriky a kromě Ghany, ve které studoval, navštívil také Togo, Benin a Burkinu Faso a se sociálním prostředím těchto států tak má osobní zkušenosti. Druhým důvodem jsou jen těžko představitelné odlišnosti mezi jednotlivými africkými státy, a to vzhledem ke vzdálenosti, která mezi nimi je – proto je třeba jednotky následné komparace geograficky propojit. Vždyť z počestěle Bílého mysu, tedy nejsevernějšího bodu Afriky v Tunisku, je to na nejjižnější místo, tedy ke Střelkovému mysu v Jihoafrické republice, zhruba 8 tisíc kilometrů (Klíma 2012: 21). A to je vzdálenost, která způsobuje také rozdíly socio-kulturní, ekonomické, politické a další. Jistou logiku v dělení na regiony vidí i Organizace spojených národů (OSN). Ta dělí Afriku hned do pěti oblastí podle geograficky-kulturního klíče, a to na Afriku severní, sub-saharskou, do které patří východní, střední, jižní a západní Afrika (United Nations 2017). I autor práce bude tedy vycházet z tohoto všeobecně uznávaného dělení OSN, podle kterého do regionu západní Afriky patří, a budou předmětem této práce, následující země ⁶ :

- Benin
- Burkina Faso
- Kapverdy
- Pobřeží slonoviny
- Gambie
- Ghana
- Guinea
- Guinea-Bissau
- Libérie
- Mali
- Mauretánie
- Niger
- Nigérie

---

⁶ Oproti dělení OSN je záměrně vynechán ostrov Svatá Helena. Ten totiž jako jednotka komparace v porovnání s velikostí, rozlohou a zejména pak počtem obyvatel s ostatními státy této práci nevyhovuje.

- Senegal
- Sierra Leone
- Togo

(United Nations 2017)

Velkou výzvou práce je rozhodně zvolit vhodný časový rámec, ve kterém by bylo možné srovnání jednotlivých zemí a jejich vztah k homosexualitě zkoumat. Největší výzkumníkovou překážkou, a to nejen v souvislosti s touto konkrétní prací a tímto tématem, nýbrž v kontextu jakéhokoliv výzkumu v Africe, je nedostatek dat. Dalším problémem je samozřejmě neochota afrických vlád data sdílet a veřejně je sdělovat, popř. když už to není přímo záměr taková data tajit, pak je to neschopnost vlád a veřejné správy data schraňovat, shromažďovat a následně je prezentovat. Vzhledem k výše řečenému faktu, že životní situace gayů v Africe není vůbec dobrá, pak navíc vlády ani logicky nemají motivaci spolupracovat na monitoringu práv homosexuálů s mezinárodním společenstvím, které je za toto často kritizuje případně i sankcionalizuje (Neslen 2015, srovnej Plaut 2014). Na základě různých dostupných databází⁷ tak autor nakonec zvolil pětilevý časový interval od roku 2010 do roku 2015.

Práce je komparativní případovou studií, kdy bude předmětem komparace 16 západoafrických států. Metodou, kterou autor využívá, bude klasická Millova *metoda souvisejících rozdílů* tak, jak ji popisuje jeden z hlavních představitelů této metody A. Lijphart ve svém článku „Comparative Politics and the Comparative Method“ (Lijphart 1971). Výhodou takového přístupu je (zjednodušeně řečeno) to, že autor může porovnávat hodnoty závislých a nezávislých proměnných najednou vedle sebe. Následné porovnání ve vzorku případů pak jednoduše ukáže na případnou kauzálnost určené nezávislé proměnné, nebo naopak takového očekávání vyvrátí (Lijphart 1971: 687-689).⁸

---

⁷ Využity budou zejména databáze jako je Afrobarometer, Varieties of Democracy, databáze Human Rights Watch, zprávy Amnesty International, Equaldex, Mo Ibrahim Foundation a další.

⁸ Obecně lze říct, že jedním z hlavních nároků na takovou komparativní studii je dostatečný počet srovnatelných případů, což by v tomto případě mohlo být mnohými napadnutelné vzhledem k tomu, že autor této práce bude porovnávat „pouze“ 16 států. Připomeňme ale případ učebnicově dobře provedené komparativní analýzy právě za využití metody souvisejících rozdílů, a to když autorská dvojice Ruth Berins Collier a David Collier zkoumají posilování odborů v Latinské Americe na vzorku osmi latinskoamerických států (Drulák 2008: 71).

S metodou práce souvisí také vytyčení cíle práce, resp. definice výzkumné otázky. Ta bude v případě této diplomové práce znít: *Je situace LGBT komunity lepší v těch západoafrických státech, ve kterých je vyšší poměr vysokoškolsky vzdělaných obyvatel?*

Autor práce totiž vychází z modernistického předpokladu, že vzdělání povede k liberalizaci a demokratizaci společnosti, s čímž pak souvisí větší respekt vůči LGBT komunitě v západní Africe, jejich právům a celospolečenskému přijetí. To, že je diskriminace LGBT komunity v Africe na denním pořádku, a má dokonce vliv na ekonomiku konkrétních států na mikro-úrovni, dokazuje třeba práce *The Relationship between LGBT Inclusion and Economic Development: An Analysis of Emerging Economies* Lee Badgetta a kolektivu. Ten tu dokonce nachází kauzalitu mezi inkluzí LGBT komunity a výkonem ekonomiky na mikro-úrovni, a to když „(...) mají LGBT lidé zkušenost s diskriminací, násilím a jinými formami vyčlenění, jejich schopnost přispět ekonomice je pak zmenšená“ (Badgett 2014: 7). O tom, že mezi vzděláním a smyslem pro demokratizaci je bezpochyby spojení, mluví i Evgeny Yasin, který v roce 2007 vystoupil v Moskvě na mezinárodní konferenci ⁹Modernization of Economy and Public Development a v rámci své práce mj. řekl, že „Vysoká míra vzdělání je nezbytná pro svobodu myšlení ¹⁰a všeobecně pro inovativní ekonomiku“ (Yasin 2007: 27).

Tato diplomová práce tak nabídne přehled toho, jak si jednotlivé země regionu vedou v žebříčcích vzdělanosti s přihlédnutím k vysokoškolsky vzdělaným obyvatelům. Jak z výzkumné otázky vyplývá, autor předpokládá, že ve státech, kde bude větší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, bude legislativa a projevy veřejnosti právě směrem k LGBT komunitě přijatelnější a humánnější. Pětiletý časový rámec pomůže autorovi pozorovat, zdali se situace zlepšuje v souvislosti s průměrným ročním růstem vysokoškolsky vzdělaných. Může se totiž stát i to, že v kontrastu modernistických teorií, kterým se tato práce věnuje v dalších částech, podíl vysokoškolsky vzdělaných jedinců neporoste. Pokud by se v takové situaci podmínky (v legislativním slova smyslu) pro život LGBT komunity v západní Africe přesto zlepšovaly, na místě by bylo hledat jinou příčinu takového vývoje, než autorem nabízenou teorií.

---

⁹ Na konferenci participovala také Světová banka (WB) a Mezinárodní měnový fond (IMF).

¹⁰ V originále „freedom of creativity“. Jde o vlastní překlad autora na základě kontextu citovaného textu.

1. Africká zkušenost s homosexualitou: tradiční tabu?

„Historie homosexuality v tradičních afrických společnostech byla vždy charakteristická různorodostí sexuálních praktik a identit. Homosexuální praktiky a identita tak nejsou pro Afriku nové. Nová je ale kampaň za práva LGBT, která vznikla v reakci na oživení homofobní právní a náboženské tradice zděděné z evropského kolonialismu“

(Mumisa 2014).

Jak už bylo zmíněno v úvodu této práce, Afrika, ač to mnoho Afričanů popírá, má bohaté zkušenosti s homosexualitou. V nejednom období vývoje kontinentu byli dokonce homosexuálové respektováni a společensky přijímáni. Následující řádky tak budou jednoznačně v rozporu s tvrzením, a možná dokonce i přesvědčením, např. dlouholetého prezidenta Zimbabwe, Roberta Mugabeho. Ten je známý svými kontroverzními výroky, které často cílí právě na LGBT komunitu.

V roce 2013 kupř. Mugabe označil homosexuály *„za horší než prasata, kozy a ptáky“* (Buchanan 2015). Přestože sklidil tvrdou kritiku napříč státy po celém světě, nebál se podobně homofobní projev opakovat, a to dokonce na půdě Valného shromáždění OSN. Tady Mugabe státy západní hemisféry kritizoval za *„pokusy předepsat nová práva, která jsou v rozporu s našimi¹¹ hodnotami, normami, tradicemi a přesvědčením. (...) Nejsme homosexuálové“* (tamtéž), uzavřel. Výzkumy, realita a fakta ale hovoří jinak.

1.1. Jeskynní malba homosexuálů

Mugabe, stejně jako další spousta afrických leaderů, je přesvědčený, že homosexualita je jakýsi koloniální import a v před-koloniální africké společnosti neexistovala (Evaristo 2014). Popíráním podobných mýtů se ale zabývá například nezávislá bloggerka a novinářka Hope Obamwonyi. Ta zmiňuje jeden zásadní faktor, který existenci homosexuality v před-koloniální Africe dokazuje a je

---

¹¹ Rozuměj zimbabwskými.

nevyvratitelný. Tím jsou jeskynní malby. Jednou z nich je i malba v Guruve¹²na severu Zimbabwe. Jde o malbu etnika Šonů, kteří tu dost pravděpodobně vyobrazili pohlavní styk nahých mužů (Obamwonyi 2016, srovnej Toomey 2016). Jen pro zajímavost, toto není ojedinělý případ toho, kdy nám tisíce let staré pozůstatky předchozích generací dokazují, že jiná než heterosexuální orientace je součástí života na Zemi od samého počátku. Možná úplně prvním důkazem je nález u nás v České republice. Tady se totiž dochovala kostra člověka – muže, která byla před pěti tisíci lety pohřbena způsobem, jakým se v té době pohřbívaly zásadně jen ženy. Čeští odborníci omyl při pohřbu vyloučili a přiklání se tak k výkladu, že na území pražského předměstí bylo opravdu nalezeno tělo historicky prvního známého homosexuála nebo transsexuála (The Telegraph 2011).

1.2. Lingvistická rovina

Druhým způsobem, jak čelit mýtu o tom, že homosexualita v Africe před příchodem koloniálních mocností neměla své místo, je lingvistická rovina. Zatímco běžně používané označení člověka stejnopohlavní sexuální orientace *homosexuálem* je v našich podmínkách běžné a nijak pejorativní, v africkém prostředí má takové pojmenování velmi pejorativní konotace. Právě lingvistickým exkurzem lze ale zjistit, že existují jiná označení pro homosexuála – daleko starší a daleko tradičnější. Typickým případem může být nigerijský jazyk Yoruba, který na označení takové osoby pamatuje slovem „*adofuro*“. To explicitně označuje člověka, který měl anální sex. Vzhledem k tomu, že se ale slovo *adofuro* využívá zejména pro muže, je pak zřejmé, že jde o označení homosexuála (Alimi 2015).

V rámci dalšího příkladu autor využil opět Nigérii, tentokrát ale jazyka Hausů. Tady zase totiž existuje termín „*yandaudu*“ a v tomto případě se využívá k označení „*zženštilých mužů, kteří jsou považováni za ženy pro muže*“ (Alimi 2015). Označení *adofuro* popisuje spíše způsob chování, zatímco sousloví *yandaudu* se spojuje daleko více s identitou člověka. I když pravdou sice je, že ani v jednom případě se tato slova „*(...) nespojují s nenávistí nebo znechucením*“ (tamtéž), což opět jen implikuje to, že homosexualita byla běžnou součástí afrického před-koloniálního života.

---

¹² Odhadované stáří malby je 2 000 let (Toomey 2016).

1.3.Nzinga ve svém harému a mocná síla homosexuálního styku

Z textu by ale rozhodně nemělo vyplynout, že autor této práce vynechává odlišnosti v rámci ženské sexuality. Pravdou ale je, že takových záznamů a takových zdrojů je výrazně méně. Když už se ale nějaké najdou, jsou o to zajímavější. A příkladem toho může být bojovnice Nzinga v mbundském království Ndongo¹³. Ta totiž vládla jako „*král spíš než jako královna; oblékajíc se jako muž a obklopujíc se harémem mladých mužů, kteří byli oblečeni jako ženy a sloužili jí jako její ženy*“¹⁴ (Stewart 2014).

I když se práce zaměřuje teritoriálně na region západní Afriky, pro doplnění čtenářovy představy o výskytu homosexuálních praktik jako běžných, autor využije ještě příkladu na území dnešního Gabonu a Kamerunu v oblasti bantuské jazykové rodiny. Místní farmáři totiž věřili, že sexuálním stykem mezi dvěma muži, známým jako *bian nkú”ma*, se docílí bohatství. A byla to proto běžně praktikovaná aktivita napříč několika etniky (tamtéž, srovnej Obamwonyi 2016).

1.4.Homosexualita v západní Africe

Protože se, jak už bylo řečeno, práce teritoriálně zabývá západní Afrikou, je jistě na místě provést krátký exkurz dějinami homosexuality právě na západním pobřeží afrického kontinentu. Zkušenosti v jednotlivých státech jsou ale často velmi podobné, autor na tomto místě tedy nebude nabízet případy výskytu homosexuality ve všech západoafrických státech, které jsou předmětem této diplomové práce, protože to ani není její hlavní cíl. Nabídne ale tři, dle jeho názoru, velmi zajímavé příklady.

Prvním bude království Dahomey, území dnešního Beninu. Děti tu byly sice nejdříve vychovávány společně hrou a další činností, když byly ale hry ukončeny, bylo běžné, že sexuální satisfakce se uskutečňovala mezi chlapci ve skupinách navzájem. A i v tomto případě měla tato společenská role své specifické označení – *gaglgo*. Velmi zajímavé je, že v některých případech pak toto úzké pouto přetrvávalo až do dospělosti jedinců a ti pak tvořili ve společnosti přijímaný homosexuální pár (Murray, Roscoe, 1998: 14; 103-109).

---

¹³ Dnešní území Angoly.

¹⁴ Ve smyslu manželky (wives).

Geograficky se přesouváme zhruba o 400 km dál západně do Zlatého pobřeží na území dnešní Ghany. I tady je totiž nesčetně příkladů homosexuálních projevů, v tomto případě zejména ženské homosexuality. Tady bylo téměř zvykem, že akanské nevdané ženy měly lesbický poměr mezi sebou, a navíc nebylo výjimkou, když tento lesbický vztah přetrval i do doby, kdy už byly ženy vdané a měly rodinu. Obzvlášť zajímavý z našeho pohledu může být fakt, že si akanské ženy záměrně pořizovaly velmi široké a prostorné postele. „*Ty jim totiž sloužily k pořádání skupinového sexu často zahrnujícího i půl tuctu žen*“ (Greenberg 1988: 66). Co se gayů týče, tady například antropologové objevili muže, kteří se záměrně oblékali jako ženy, vyhledávali se mezi sebou a měli spolu homosexuální poměr. Tato skupina ale nebyla, v žádném případě, jakkoliv ostrakizována, naopak jejich vztah byl celospolečensky uznáván. Konec těmto vztahům přináší až pozdější misionářská aktivita v Ghaně (Murray, Roscoe, 1998: 106).

Dalším příkladem bude čtenáři této práce Pobřeží slonoviny, kde jsou opět díky antropologům dohledatelné běžné případy společensky tolerované homosexuality dokonce i bisuality. Využijeme opět Akany, tentokrát ale právě z Pobřeží slonoviny. I tady žil v téměř každé vesnici a každém společenství minimálně jeden muž, který nikdy neměl vztah s ženou a se ženami se nestýkal. Bylo tak proto běžné, že tito starší muži navštěvovali mladší mužské příslušníky kmene a vzájemně s nimi masturbovali. Společensky opět přijímaná, nikoliv ostrakizovaná záležitost (Parin 1980: 204).

Velice zajímavé je také srovnání toho, jak koloniální správa k homosexualitě přistupovala. Zatímco v případě britských kolonií šlo o poměrně restriktivní politiku vůči homosexuálům, v případě francouzské politiky někdy dokonce přetrvaly tradiční homosexuální návyky. Ty třeba v případě Senegalu spočívaly v tom, že se někteří muži a chlapci etnika Wolofů živilí prostitucí. Jejich zákazníky byli bohatí muži a návštěvníci Dakaru, protože byl rozvolněnými poměry a běžnou homosexuální praxí znám. Mužům, kteří se oblékali jako ženy, nosili ženské účesy a vydělávali si také tím, že se jako ženy na veřejnosti předváděli, se říkalo *gor-digen*. Později se stejné označení zachovalo pro homosexuály (Murray, Roscoe, 1998: 107-109). Tato praxe tu přetrvala až do roku 1958, kdy se Dakaru pro bohémskou a rozvolněnou atmosféru přezdívalo

„Paříž Afriky“. I v tomto případě a v této době se tu mladí chlapci návštěvníkům nabízeli jako prostitutky. Běžnými klienty pak ale nebyli jen návštěvníci vyhledávající exotické zážitky, dost často to byli také vysoce postavení představitelé veřejného života v Senegalu (Davidson 1998: 111-114).¹⁵

1.5.Relevance kritiky homosexuality africkými leadery

Výše zmíněné kapitoly, články a knihy, ze kterých autor práce vychází, jasně dokazují, že úvahy ve smyslu popírání homosexuality jako neafrického konceptu importovaného kolonisty jsou liché. Zejména ze strany afrických leaderů jde pak o alibistické a populistické kroky využívané například k politickému boji. Typickým příkladem pak mohou být kroky dlouholetého ugandského prezidenta Yoweri Museveniho. Ten během svého rozhovoru v únoru 2012 v pořadu BBC Hard Talk mj. uvedl, že *„homosexuálové v menším počtu vždy existovali a byli součástí naší¹⁶ části černé Afriky. Nikdy tu nebyli nijak stíháni. Nikdy tu nebyli diskriminováni“* (BBC 2012). Jako překvapivé by se pak proto mohlo zdát jeho podepsání velmi kontroverzního anti-LGBT zákona, který zvedl vlnu kritiky a nevole ze strany západních partnerů, kdy Spojené státy americké pozastavily rozvojovou pomoc ve výši stovek milionů dolarů a dále také vojenská cvičení amerických ozbrojených jednotek s těmi ugandskými (Biryabarema 2014). Pravděpodobně šlo ale o využití anti-LGBT tématu k získání popularity, a to před blížícími se prezidentskými volbami¹⁷. Jedním z možných vysvětlení je právě populistické využití LGBT komunity jako minority a útok na ni. *„Museveniho bizarní jednání lze interpretovat jen jako politický krok před prezidentskými volbami konanými na počátku roku 2016. Od roku 1986, kdy je Museveni u kormidla, čelí vážné konkurenci uvnitř i vně jeho strany, nemluvě o neklidné populaci postižené vysokými životními náklady, nezaměstnaností a obecným znechucením s bující korupcí. Museveni tímto krokem přistoupil na populistické tlaky a odsoudil jinak zákonů dbalou sexuální menšinu k trestům včetně doživotí“* (Tamale 2014).

---

¹⁵Pokud by měl čtenář přeci jen zájem o hlubší zkoumání v oblasti dějin homosexuality nejen na západě Afriky, jistě se při studiu nevyhne třem publikacím, které jsou i hlavním zdrojem informací této kapitoly diplomové práce. Velmi čtivá je zejména kniha *Boy-Wives and Female Husbands*, poté publikace *Construction of Homosexuality* a závěrem dílo *Fear Thy Neighbor as Thyself*.

¹⁶ Rozuměj ugandské.

¹⁷ Ty proběhly v únoru 2016 a Museveni se opět stal prezidentem Ugandy (Karimi 2016).

1.6. Homofobie – evropský exportní artikl

Je tedy zjevné, že boj proti homosexualitě v Africe se stal spíše politickým nástrojem k získávání popularity. Je tak třeba znovu připomenout, že rétorika popisující homosexuální styk jako sodomii, akt proti vůli Boha a amorální jednání proti společenským principům našla v Africe své místo až s příchodem koloniálních velmocí. Tato rétorika není „vynálezem“ afrických státníků, kteří tak vehementně proti LGBT komunitě bojují, jde ale o západní konstrukt, který má své opodstatnění v čase. Ve chvíli, kdy kolonizátoři Afričany učili o nemravnosti homosexuality a o zřůdnosti existence jiného než heterosexuálního styku, byla stejná politika uplatňována i na území Evropy. „*Skutečný import do Afriky tak nebyla homosexualita, ve skutečnosti to byla homofobie*“ (Tatchel 2012). Prakticky to pak fungovalo dokonale – právně tuto politiku prosazovali a implementovali koloniální správci, ideologicky pak participovali představitelé křesťanské církve a zejména misionáři (Smith 2014). Velký vliv na aplikaci zákonů potírající homosexualitu měla zejména britská koloniální správa. Podle organizace Human Rights Watch pak dokonce polovina zemí na světě, která uzákoňuje kriminalizaci homosexuality, vychází dodnes právě z viktoriánské morálky (HRW 2008).

Že jde vážně o evropský výdobytek, potvrzuje mj. i to, že ne ve všech státech, které měly zkušenosti s koloniální správou, tato homofobní politika přetrvávala do dnešních dní. Velmi zajímavým vývojem v této věci prošla například Jihoafrická republika. Poté, co v roce 1902 po zničující búrské válce Britové definitivně ovládli vzdorující búrské republiky, se i v regionu jižní Afriky naplno aplikovalo britské právo (Klíma 2012: 204-206). Dnešní Jihoafrická republika ale rozhodně na homofobní standardy viktoriánské morálky nenavázala. „*Jihoafrická postapartheidní Ústava¹⁸ byla první na světě, která zakázala diskriminaci homosexuálů a v roce 2006 se dokonce Jihoafrická republika stala prvním nezápadním národem, který uzákonil stejnopohlavní sňatky*“ (Encarnación 2017).

Na základě výše řečeného si tak řada autorů klade otázku, je-li vůbec kritika ze strany některých leaderů afrických národů oprávněná, a zdali opravdu vychází

---

¹⁸ Ústava přijatá až nakonec v roce 1996 (Klíma 2012: 472).

z přesvědčení státníků, že homosexualita nemá v Africe své místo. Úvahy na toto téma uzavírá trefně významná profesorka práva, historicky první ženská děkanka právnické fakulty na Makerere University v Ugandě, Sylvia Rosila Tamale.

„Je ironické, že se africký diktátor oblečený v trojdílném obleku, hladící svůj iPhone, mluvící v angličtině a citující volně Bibli může odvážit obvinít cokoliv z toho, že je to neafrické“ (Tamale2014).

2. Queer teorie mezinárodních vztahů

Stejně jako tradiční liberální či realistické teorie mají svoje metodologické přístupy a rámce, podobně je tomu tak i u výzkumů v souvislosti s LGBT tématem. Ty zastřešuje společně termín *queer*, kterému encyklopedie Britannica rozumí jako „(...) *termínu, který odmítá normativní definice sexuality ve smyslu příslušného ženského a mužského sexuálního chování. V současnosti byl ale více termín queer využit aktivisty a akademiky, kteří se jím snaží popsat skupiny uvnitř sexuálních identit a snaží se ho využít jako teoretický rámec pro pochopení genderu a sexuality*“ (Encyclopedia Britannica, 2017). Ve skutečnosti mají ale akademici, kteří svůj přístup označují jako queer, daleko vyšší ambice, než pouze odmítat západní sociální konstrukt normativity sexuality.

Výzkumníci zastřešující se tímto teoretickým přístupem totiž velmi dobře navazují na akademiky vycházející z post-strukturalistických a post-modernistických přístupů souvisejících s kritickými teoriemi, feminismem, anti-rasismem a post-koloniálními mysliteli. Je to tedy přístup, který se vyvinul z tradičních lesbických a gay studií, který spojuje zejména kritika v souvislosti se současným mezinárodním uspořádáním a nerovnostmi ve společnosti (Browne, Nash, 2010: 1-4). Hlavními myšlenkami queer výzkumů jsou tak vedle práv LGBT komunity na celém světě také nespravedlivé ekonomické uspořádání, vztah centra a periferie či výzkum vztahu války a míru a dalších velkých a relevantních mezinárodně-politických témat. Snad i pro svou interdisciplinární povahu jsou pak akademici využívající tento přístup často nebráni v potaz, kritiky je jim zejména vyčítána neinovativnost jejich přístupu kopírující ostatní kritické teorie (např. feminismem inspirované úvahy nad feminizací mezinárodní politiky) a úzké zaměření na komunitu LGBT (Weber, 2015: 5-8).

Na tomto místě je ale třeba připomenout, že nové teoretické přístupy mají vždy problém s uznáním dobu platných a užívaných teoretických tradic, což ale nutně neznamená, že ty nové nejsou relevantní a přínosné. Tak například jedno ze zásadních děl sociálního konstruktivismu, Onufův *A User's Manual* v publikaci *International Relations in a Constructed World*, také nebyl pro svou interdisciplinární povahu zprvu přijímán s nadšením. Postupem času ale teoretici přišli na to, že konec studenoválečného konfliktu bez násilného vyústění nedokáže

vysvětlit ani liberální natož realistická tradice. Sociálně-konstruktivistický přístup byl pak adekvátním a přijímaným východiskem, jak se na problém dívat¹⁹.

Na základě výše popsaného se proto autor domnívá, že queer pohled na mezinárodní vztahy je relevantním teoretickým přístupem, který lze využít i v souvislosti s nerovným postavením homosexuálů v současné africké společnosti. Je ale třeba ho v tomto místě kombinovat s modernistickými teoriemi a předpokladem, že je to právě vzdělanost a poměr vysokoškolsky vzdělaných obyvatel jako nezávislá proměnná, která život homosexuálů v Africe zásadně ovlivňuje.

2.1. Modernistické předpoklady

Jak už je v úvodu této práce řečeno, autor svou hypotézu zakládá na modernistickém přesvědčení, které bude mj. i ve vztahu k tomuto tématu předpokládat, že čím vzdělanější obyvatelé v konkrétní zemi žijí, tím liberálnější prostředí bude v této společnosti. A to zejména ve vztahu k legislativě, která se v tomto případě týká práv LGBT komunity v západní Africe.

Podobné předpoklady se dají dost dobře opřít o přesvědčení, že demokratizace je jako finální fáze de facto nevyhnutelným závěrem a vyústěním celého procesu modernizace. Její intenzita a trvání se pak odvíjí od procesu racionalizace společnosti a zejména její sekularizace. Všechny tyto procesy jsou výsledkem ekonomického vývoje na straně jedné, ruku v ruce jdoucí se sociální mobilizací (Huntington 1986: 150-153).

A právě sociální mobilizace je ve vztahu k toleranci zásadní. Aby mohlo dojít k mobilizaci společnosti, nebo alespoň k mobilizaci nějaké sociální skupiny, celý proces musí vždy začít u jednotlivce a jeho přesvědčení a víry. I v tomto případě je vzdělání vodítkem. *„Údaje shromážděné agenturami pro výzkum veřejného mínění, které dotazovaly respondenty v různých zemích o jejich přesvědčení, o toleranci vůči odlišnostem, o postojích vůči etnickým či rasovým menšinám a o jejich přesvědčení buď pro více-stranický systém, nebo naopak jedno-stranický systém ukázaly, že nejdůležitějším faktorem, který respondenty*

---

¹⁹ Jednou z výhod sociálně-konstruktivistické tradice je totiž například důraz na aktéra – člověka. Zatímco v případě realistického pojetí hraje hlavní úlohu stát, jenž je jednoznačně motivován přežitím a případně ziskem, v rámci procesů sociálního učení tak, jak předpokládají sociální konstruktivisté, jde právě o člověka jedině ovlivňovaným sociální interakcí s dalšími jedinci v sociálních strukturách (např. institucích).

odpovídající prodemokraticky rozděloval od ostatních, bylo vzdělání. Čím více jsou lidé vzdělanější, tím větší smysl pro demokratický pořádek, systém a hodnoty mají“ (Lipset 1963: 58). Právě tvrzení, že vzdělanější lidé víc inklinují k demokratickému pořádku a demokratickým hodnotám, využívá i autor této práce. A není to rozhodně poprvé, kdy autoři korelační potenciál mezi těmito proměnnými spatřují (Limongi, Przeworski 1993: 113).

Podobné argumenty využíval a daty dokládal americký profesor politologie S. M. Lipset už v šedesátých letech minulého století. I on spatřoval ve vzdělání a vzdělávání zásadní hnací sílu demokracie. Na základě svého výzkumu tvrdil, že *„více demokratické evropské státy mají téměř vždy plně gramotné obyvatelstvo: z 96 % gramotné byly státy, které měly nejmenší míru gramotných obyvatel a už u 85 % podílu gramotných obyvatel mluvíme o slabší (menší) demokracii. Ve státech Latinské Ameriky je rozdíl pozorovatelný u společnosti ze 74 % gramotné jako méně diktátorského státu, a z 46 % gramotné společnosti jako více diktátorského státu“* (Lipset 1963: 57).

Vzdělání ale není samozřejmě vždy jediným faktorem ovlivňující úroveň demokracie či sklony společnosti ji respektovat a pěstovat. Modernizační teoretici budou toto spojovat dál mj. s industrializací, ekonomickým růstem, atd. Když už se ale faktor vzdělání přijme jako zásadní, nemusí být pokaždé přímým nástrojem společenské změny a prodemokratického smýšlení. Stačí, když vzdělání a proces vzdělávání postupně vytváří takové společenské a životní podmínky, které následně vedou, byť nepřímo, k demokratizaci. Na místě je tak například hovořit o (pro evropského čtenáře) tak samozřejmých věcech jako jsou třeba hygienické návyky. S nimi se totiž ²⁰ celkově lepší například úroveň zdravotnictví²¹ a naopak mizí choroby, které se šířily právě hlavně bohužel díky tomu, že lidé nevěděli, jak se chovat v případě nákazy a absolutně jim chyběla prevence získaná, byť primárním vzděláváním. I úbytek takových nemocí vede ke spokojenější společnosti, jejíž revoluční a násilnický potenciál opět klesá a na místě je tak blížit se spíše demokratickým ideálům. Samozřejmě ale, že podobné faktory půjdou opět ruku v ruce s dalšími modernizačními předpoklady, kterými jsou například

---

²⁰ Zejména díky procesu edukace už od základních škol.

²¹ Dále se například snižuje úmrtnost a prodlužuje se věk dožití.

přesvědčení, že stejný vliv bude mít i navýšení mezd a odměny za provedenou práci (Schweinitz 1964: 423-426).

Většina modernizačních autorů bude totiž spojovat demokratizaci právě s úrovní příjmů, resp. s výhradně ekonomickými faktory jako je HDP, ekonomický růst, podíl vývozu/dovozu zboží a služeb, míra inflace atd. V případě této diplomové práce by ale byl takový výzkum zaměřený na Afriku značně komplikovaný. V první řadě by taková data byla jen s obtíží sehnatelná a často by pravděpodobně nekorespondovala s realitou. V druhém případě je třeba mít na mysli jen stěží vyčíslitelný podíl nelegálního obchodu a jeho podílu na „černém“ trhu, který je v Africe obzvláště rozšířený. V odborné literatuře se každopádně objevily i teoretické přístupy a předpoklady, že příjem²² jako hlavní faktor stojí ve skutečnosti za měřením, jehož kauzalita by mohla být mylně spojována právě se vzděláním. Je ale třeba si říct, že oba faktory jdou společně v ruce a často se právě zásadně doplňují a ovlivňují. Svůj význam mají oba indikátory (Limongi, Przeworski 1997: 165-167).

Autor této diplomové práce si je samozřejmě vědom, že v případě afrického pojetí je s termíny, jako je demokracie, popř. liberální demokracie, třeba pracovat velmi opatrně. Africké pojetí demokraticky konsolidovaného státu nebude jistě v mnoha ohledech korespondovat s představou leckterého autora ze západní Evropy. Jedním z největších rozporů bude totiž africké kolektivistické pojetí lidských práv kontra evropské individualistické pojetí. Na základě tohoto dilematu mohou vznikat situace, které pohledem individualistické tradice lze hodnotit jako v rozporu s lidskými právy, naopak prizmatem kolektivistického pojetí naprosto s jejich dodržováním korespondují. V rámci africké filozofie je totiž komunita jedním z nejzákladnějších stavebních kamenů tamní společnosti (Ifejika 2006). Komunita a její prosperita je pak důležitější než lidská práva jednotlivce. Podstatu tohoto stavu by mohlo vystihnout jedno z přísloví etnika Zulu: „*Jsem, protože jsme, dokud jsme, jsem i já*“²³ (Herrera 2017, srovnej Chengeta 2011, Ifejika 2006). Právě komunita a dobro komunity se pak často stává argumentem majority pro potlačování např. sexuální minority. Podle většinové představy totiž africká kultura funguje na základě konsenzuálního rozhodnutí o tom, co si jedinec může

---

²² Ve smyslu finančního příjmu.

²³ Vlastní překlad autora. Originál zní „Umuntu ngumuntu ngabantu“, uznávaný anglický překlad pak „I am because we are, since we are, therefore I am“.

dovolit a co už je naopak za hranicemi společností respektovaného. Toto pojetí demokracie tak sice právem vychází z přesvědčení, že demokracie je právo většiny, zapomíná se už ale na práva menšiny (Wiredu 1995, srovnej Chengeta 2011: 20-23).

Dalším důkazem odlišnosti pojetí demokracie mohou být i kroky Africké unie. Ta se směrem k mezinárodnímu společenství a obyvatelům Afriky zavázala, že bude práva všech menšin respektovat a chránit v souladu s Africkou chartou lidských práv a práv národů. Realita je ale odlišná, například když AU odmítla vydat pozorovatelský status některým nevládním organizacím, které se monitoringem dodržování práv sexuálních menšin zabývají. Obecně pak lze říct, že afričtí lídři věnují jen velmi malou pozornost závěrům nestátních organizací, které se porušováním lidských práv zabývají (McGoldrick 2016: 643-647) ²⁴.

Koncept africké demokracie je tak bezpochyby v otázkách ochrany práv menšin odlišný od evropského pohledu. Vzhledem ke kulturním odlišnostem a jiné sociální tradici ale nelze vždy takové jednání považovat apriorně za špatné. *„Mají-li lidská práva vytvořit nové mezinárodní standardy a dostát požadavku univerzality, je třeba opustit myšlenku jejich výhradního evropského původu a propojit je s obdobnými právy a myšlenkami přítomnými v ostatních společnostech světa. Lidská práva nejsou v tak přísné vazbě na západní kulturu, jak bývá zdůrazňováno. V podloží tohoto relativizujícího argumentu přežívá evropocentrismus. Je totiž možné poukázat na to, že ani v samotné Evropě nejsou některá práva dodržována nebo jsou dodržována pouze teoreticky“* (Tošner: 82-83). Autor této práce se ovšem v souvislosti s tímto tématem domnívá, že v tomto případě je přijetí univerzalistické tradice pojetí lidských práv, resp. práv sexuální menšiny, rozhodně na místě.

Cílem queer teorie mezinárodních vztahů nastíněné v úvodu této kapitoly je mj. připomenout vliv vzdělání na liberalizaci společenských poměrů. Zároveň je ale také třeba upozornit na to, že LGBT komunity často čelí tomu, že jim vzdělávání není umožněno. V neprospěch LGBT skupin a jedinců v Africe tak proti stojí hned dva krucióální problémy. Nejenže čísla ohledně gramotnosti a vzdělání v Africe nejsou stále uspokojivá, čímž podle modernistických teoretiků

---

²⁴ Jednou z neaktivnějších nevládních organizací v této oblasti je například *Zimbabwe Human Rights NGO Forum* v Zimbabwe.

nedojde k demokratizaci, a podle autora této práce tím pádem ani k liberalizaci poměrů vůči LGBT, navíc ale není umožněno studovat a vzdělávat se LGBT jedincům a možnost socializace a edukace okolí je tak téměř nulová (Badgett 2014: 20-27).

3. Komparativní případová studie

Jak už bylo v úvodu této diplomové práce řečeno, jde o komparativní případovou studii. Ta se zaměřuje na region západní Afriky, konkrétně na 16 západoafrických států podle klasifikace OSN²⁵. Cílem autora této práce je v souladu s jeho výzkumnou otázkou zjistit, *zda je situace LGBT komunity lepší v těch západoafrických státech, ve kterých je větší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva*. Autor se opírá o argumenty mnoha akademiků a modernistických autorů, kteří přisuzují vzdělání jako proměnné na jedné straně velký význam na ovlivnění úrovně demokracie a společnosti. Vychází z předpokladu, že vzdělanější lidé jsou více s to respektovat demokratické principy ve společnosti. Demokratizace pak vede k následné liberalizaci společnosti a s tím je v případě této práce zase spojená druhá proměnná, tedy situace LGBT komunity ve vybraných afrických státech. Autor předpokládá, že čím liberálnější společnost je, tím je LGBT komunita více respektována a zákonný rámec, který se jí přímo týká, je tolerantnější a méně diskriminační.

3.1. Metoda práce

Na základě komparace shromážděných dat z oblasti vzdělání a vzdělávání šestnácti západoafrických států, které autor práce považuje za nezávislé proměnné, bude hledat kauzální vztah vzhledem k situaci a postavení LGBT jedinců ve stejných státech, což je proměnná závislá. Jde sice o výzkum kvalitativní (tedy například bez možnosti experimentu), ale za předpokladu, že bude splněn hlavní úkol kvalitativního komparatisty – provádět srovnání v kontrolovaném prostředí a dojde ke splnění podmínek komparace tak, jak je popisuje prof. G. Sartori, jde o plnohodnotný výzkum zaměřený navíc na akademicky opomíjené téma.

Splněními podmínkami má autor práce na mysli možnost „*na základě pozorování vyvracet či potvrzovat hypotézy a taky určit, zda teoretická zobecnění v konkrétních případech platí*“²⁶ (Sartori 1991: 244).

---

²⁵ Jednotkami komparace jsou Benin, Burkina Faso, Kapverdy, Pobřeží slonoviny, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Libérie, Mali, Mauretánie, Niger, Nigérie, Senegal, Sierra Leone a Togo.

²⁶ Volný překlad autora.

Aby bylo porovnááno porovnatelné, je třeba sjednotit výstupy proměnných do konkrétních a srovnatelných hodnot. Pro vzdělání tak bude zkoumán celkový podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel²⁷.

V případě výzkumu podmínek LGBT komunit v západní Africe se pak autor zaměřuje zejména na komparaci legislativ, které se těchto skupin přímo týkají. Aby je následně mohl relevantně porovnávat, vytvořil za tímto účelem klasifikaci státních legislativ a zákonných rámců sestávající se ze sedmi kategorií vzestupně abecedně jdoucí od skupiny A až do skupiny G. Vzestupnost těchto skupin odpovídá podmínkám jdoucím od nejlepších ve skupině A až do nejhorších ve skupině G.

3.1.1. Klasifikace zákonného rámce vůči LGBT komunitě

Skupina A (+,-)²⁸

- homosexualita v zemi je legální
- v zemi jsou povolené sňatky osob stejného pohlaví, popř. formy registrovaného partnerství
- v zemi je možné adoptovat děti homosexuálními páry
- v zemi nejsou běžné případy násilí a diskriminace homosexuálů ze strany státu

Skupina B (+,-)

- homosexualita v zemi je legální
- v zemi jsou povolené sňatky osob stejného pohlaví, popř. formy registrovaného partnerství nebo je tu možné adoptovat děti homosexuálními páry
- v zemi nejsou běžné případy násilí a diskriminace homosexuálů ze strany státu

---

²⁷ Jde o odhad procent studentů, kteří jsou zapsaní v institucích terciárního vzdělávání z celkového oficiálního procenta populace, která navštěvuje vzdělávací zařízení (Ibrahim Index of African Governance 2018).

²⁸ V případě zemí, kde je homosexualita nelegální (autor ale rozeznává i případy zemí, kde je legální; např. Benin), se skupina dále dělí na podkategorie označené symbolem + (**plus**) a – (**minus**). Symbol + označuje ty státy, kde se homosexualita trestá i odnětím svobody v různých délkách trvání. Symbol – označuje zase ty státy, kde se homosexualita trestá „pouze“ finančními sankcemi, popř. propadnutím věci či majetku.

Skupina C (+, -)

- homosexualita v zemi je legální
- v zemi nejsou běžné případy násilí a diskriminace homosexuálů ze strany státu

Skupina D (+, -)

- homosexualita v zemi je legální
- v zemi jsou běžné případy násilí a diskriminace homosexuálů ze strany státu

Skupina E (+, -)

- homosexualita v zemi je nelegální
- v zemi nejsou běžné případy násilí a diskriminace homosexuálů ze strany státu

Skupina F (+, -)

- homosexualita v zemi je nelegální
- v zemi jsou běžné případy násilí a diskriminace homosexuálů ze strany státu

Skupina G

- homosexualita v zemi je nelegální
- homosexualita se trestá smrtí

Případný posun mezi těmito skupinami bude dáván do kontextu vývoje vzdělanosti v jednotlivých státech v průběhu pětiletého kontrolovaného časového rámce od roku 2010 až do roku 2015.

3.2. Zákonné rámce vůči LGBT komunitě v jednotkách komparace

Následující část diplomové práce popisuje legislativní situaci ve vybraných šestnácti západoafrických státech, a to ve vztahu k LGBT komunitě. Zejména se pak autor zaměřuje na zákony související s klasifikací sedmi skupin tak, aby byly výstupy relevantně srovnány. Pořadí států odpovídá dělení států podle klasifikace OSN (United Nations 2017). Zároveň se autorova pozornost zaměřuje na zákony a vyhlášky týkající se LGBT komunity v letech 2010-2015, protože to je právě ten sledovaný časový rámec, v němž dojde ke srovnání mezi jednotlivými státy.

3.2.1. Benin

Už v úvodu této práce je řečeno, že bavíme-li se o vztahu práva k homosexualitě v Africe, je třeba brát v potaz hned dvě úrovně takového vztahu. Tím prvním je vztah *de facto* a popis toho, jak tomu s největší pravděpodobností a na základě svědectví a zkušeností opravdu je. Druhým příkladem je vztah *de iure* tvářící se například jako maximálně liberální a tolerantní prostředí, opak je ale bohužel často pravdou. A takovým případem je hned první ze šestnácti sledovaných zemí – Benin.

Ústava Beninu přijatá v roce 1990 referendem je aktuálně dokumentem, ze kterého veškerá legislativa v drobných úpravách vychází, a to včetně konstituce jednokomorového Národního shromáždění (Portail officiel du Gouvernement 2017). Článek 9 Hlavy II. beninské Ústavy explicitně říká, že „*každá lidská bytost má právo na rozvoj a plné rozšíření své osobnosti jak v oblasti materiální, tak v oblasti intelektuální a to vše za předpokladu, že neporušuje práva jiných lidí a neodporuje tím ústavnímu pořádku a dobrým mravům*“ (Constitution of Benin 1990: 5).

Beninská Ústava jde dokonce ještě dál, a to když v článku číslo 26 Hlavy II. garantuje, že „*stát zajistí každému rovnost před zákonem a to bez rozdílu původu, rasy, pohlaví, náboženského a politického vyznání nebo společenského postavení*“ (tamtéž: 8). Mohlo by se proto zdát, že beninská Ústava je standardním dokumentem s respektem vůči odlišnostem, právě Benin je ale, jak už bylo řečeno, případem Ústavy, která pouze *de iure* LGBT komunitu respektuje a nijak ji neostrakizuje.

Ústava totiž pro případ jakéhokoliv odlišného chování, a to včetně toho sexuálního, pamatuje na různé deviace a problémové jevy právě dovětkem výše citovaného textu dokumentu, který říká, že vše musí být „*v souladu s dobrými mravy*“ (Constitution of Benin 1990: 5). Zatímco v Beninu tak oficiálně žádný zákon výslovně homosexualitu nezakazuje, zmíněný dovětek téhož článku, který jedincům paradoxně zaručuje svobodu, je často využíván pro obvinění homosexuálních párů z jednání právě proti dobrým mravům. Navíc podle některých dobrovolníků, kteří v Beninu pracovali, LGBT komunita čelí velmi nepřijemným atakům a nemůžeme proto konstatovat, že by například v této zemi byla situace v přístupu k LGBT komunitě přijatelná. Ze strany státu ale takové ataky mezinárodní organizace nevidují. Mezinárodní společenství ale přesto s přístupem vrcholných představitelů Beninu není právem spokojené, protože Benin odmítl v roce 2008 podepsat deklaraci OSN na podporu práv LGBT komunity (Rodenbough 2014: 15-17).

Jisté „rozvolnění“ poměrů by se dalo zaznamenat v roce 2010. I když Benin nepřišel s žádnou zásadní zákonnou úpravou, která by homosexuálům zlepšila životní podmínky v zemi, v případě jedné americké diplomatky šlo o zásadní posun ze strany beninských státních úředníků. Ti totiž udělili víza americké diplomatce, která do země přiletěla pracovat na americký zastupitelský úřad po boku své manželky, což úředníci ze spisu diplomatky věděli (Ammon 2012).

Dalším kritériem pro srovnání je možnost adoptovat děti homosexuálními páry, případně se jako homosexuální pár registrovat či se dokonce vzít. Ani jedna z těchto možností ale v Beninu není možná a legální (LGBT Rights in Benin 2017). Navíc v případě, že beninské úřady obviní někoho z jednání proti dobrým mravům²⁹, může za to jedinec čelit odnětí svobody až na 3 léta (tamtéž).

Beninská vláda měla další možnost učinit zásadní kroky k dekriminalizaci homosexuality, a to když byla v roce 2012 Radou OSN pro lidská práva povzbuzována k osvětě a ke krokům vedoucím právě k liberálnějšímu prostředí v zemi pro život LGBT komunity. „*Beninská vláda však nevyjádřila žádný konkrétní záměr zákony jakkoliv reformovat*“ (Benin LGBTI Resources 2013).

---

²⁹ Rozuměj v případě, že proti příslušníkům LGBT komunity úřady aplikují nejasný článek Ústavy.

3.2.1.1. Klasifikace Beninu

Na základě výše řečeného autor Benin zařadil podle své klasifikace do kategorie C +.

Důvodem je to, že homosexualita není zákonem explicitně zakázána, dá se tedy považovat za legální v zemi. Možnost registrovaného partnerství ani adopce takovým párem v zemi není. Autor nenašel zprávy o tom, že by v zemi docházelo k záměrné diskriminaci homosexuálů ze strany státu. Na druhou stranu, v zemi jde právo aplikovat takovým způsobem, aby byli homosexuálové potrestáni odnětím svobody.

V letech 2010-2015 se zákon vzhledem k LGBT komunitě nijak nezměnil, Benin tedy pro celé období komparace zůstává v kategorii C +.

3.2.2. Burkina Faso

Rysy moderní státnosti nabývá Burkina Faso s referendem přijatou Ústavou z roku 1991 (Constitution of Burkina Faso 1991). Žádná explicitní zmínka o nelegalitě homosexuality v Ústavě tohoto státu není, o této zemi by se tak dalo hovořit jako o liberální vůči LGBT komunitě, kde je homosexualita legální. Stejně jako v předchozím případě Beninu je ale situace ve skutečnosti odlišná.

Ústava západoafrického státu hned ve své preambuli říká, že „(...) *se Burkina Faso připojuje k Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948, a že znovu slavnostně potvrzuje závazek země vůči Africké chartě práv člověka a národů z roku 1981*“ (Constitution of Burkina Faso 1991: 3). Hned v úvodu je tedy na místě zmínit, že jednou ze zásadních myšlenek Africké charty je Kapitola č. I, Články II- VIII. Tyto totiž odmítají diskriminaci individuů na základě jakéhokoliv klíče. Připomínají rovnost lidí před zákonem a právo na ochranu před diskriminací ze strany státu. Článek V. Charty pak navíc odsuzuje a odmítá „*všechny formy vykořisťování a znehodnocování života člověka, zejména pak odmítá otroctví, obchod s otroky, mučení a kruté nelidské ponižování a trestání*“ (African Charter on Human and Peoples Rights 1981: 2).

Trestní řád Burkiny Faso už ale na postihování homosexuality myslí, ač znění jednotlivých zákonů přímo na LGBT komunitu nemíří. Stejně jako v Beninu jsou jednotlivé články využívány tak, aby právě tuto komunitu postihly. Příkladem může být článek č. 411 trestního zákoníku, který zakazuje „*neslušné*

sexuální praktiky, které jsou v rozporu s morálkou“ (Rodenbough 2014: 18, srovnej Sida 2012: 1). Právě do této kategorie porušení tamního práva často spadají homosexuálové, kteří mohou být v případě odsouzení potrestáni odnětím svobody v rozmezí od dvou měsíců až po dva roky. Navíc jim v případě prokázání viny hrozí poměrně vysoký peněžitý trest, který se pohybuje v částkách od 50 000 CFA až do 600 000 CFA (Ammon 2012).

Burkina Faso má také poměrně přísné zákony, které postihují prostituci. I tyto jsou pak uplatňovány v případě stejno-pohlavních párů. Na druhou stranu, velmi špatná sociální a ekonomická situace v zemi³⁰ nahrává tomu, že se stát zabývá jinými problémy a toto téma není jeho prioritou. Že ze strany státu čelí LGBT komunita útokům jen velmi zřídka, potvrzuje jeden z článků tamních médií, který ignoraci a ospravedlnění homosexuality (resp. homosexuální prostituce) vysvětluje právě špatnými ekonomickými podmínkami. Pakliže daná komunita dokáže homosexuální praktiky respektovat a ví o nich, ač je to stále celospolečenské tabu, stát do takových případů aktivně nezasahuje. Sám totiž nemá prostředky na zlepšení situace tak, aby se tímto způsobem lidé živit nemuseli (Bance 2013).

Právě komunitní útoky jsou daleko častější, dokonce nutí homosexuály opouštět svá bydliště a sexuální identitu skrývat. Nejagresivnější rétoriku vzhledem k LGBT komunitě využívají církve a náboženští leaderi. V převážně muslimské Burkině Faso náboženští „opinion makers“ přiživují myšlenku a filozofii zřůdnosti homosexuality, která je proti africkým tradicím a africké podstatě (Sida 2012: 1).

Zatímco velmi často je Ústava afrických států vzhledem k LGBT obyvatelům velmi opatrná a případné zákony postihující tuto komunitu řeší trestní zákoník, západoafrická Burkina Faso už ve své Kapitole č. IV., Článek XXIII. Ústavy znemožňuje homosexuálům jakoukoliv formu sňatku³¹. Říká totiž, že „*manželství je založeno na svobodném souhlasu muže a ženy*“ (Constitution of

---

³⁰ Burkina Faso je jedním z nejhudších států světa. Podle Světového potravinového programu (WFP) tu žije „*okolo 45% rychle rostoucí populace s méně než 1.25 USD na den*“ (World Food Programme 2017).

³¹ Na konstrukt registrovaného svazku/partnerství Ústava ani jiné zákony země nepamatují vůbec.

Burkina Faso 1991: 7). Možnost adopce dětí homosexuálním párem je pak v zemi úplně nemožný.

Burkina Faso v roce 2016 potvrdila roli státu, který nechce být tolerantnější vůči LGBT komunitě a stojí minimálně o zachování statu quo v zemi v souvislosti s tímto tématem. Představitelé státu totiž vedli blok afrických států, které nesouhlasily s vysláním pozorovatelské mise OSN zaměřené na diskriminaci homosexuálů právě do těchto zemí. Tyto státy v čele s Burkinou Faso ale byly nakonec přehlasovány a Organizace spojených národů poprvé v historii jmenovala hlavního vyšetřovatele s mandátem OSN zabývat se porušováním práv LGBT komunity na celém světě (Worley 2016).

3.2.2.1. Klasifikace Burkiny Faso

Na základě výše řečeného autor Burkinu Faso zařadil podle své klasifikace do kategorie C +.

Homosexualitu totiž tamní právo explicitně nezakazuje, dá se tedy konstatovat, že je v zemi legální. I když se může následně trestní právo ohýbat tak, aby byli homosexuálové případně postihnutelní, dohledatelných případů je jen málo. Navíc v zemi se vyskytují případy, kdy státní orgány např. homosexuální prostituci ignorují, přestože o ní vědí. Podle některých autorů jde dokonce o toleranci takových praktik, které jsou v zemi někdy jedinou možností, jak si vydělat peníze. Ústava explicitně popisuje manželství jako vztah mezi mužem a ženou, žádná forma sňatku nebo státem uznaného partnerství mezi párem stejného pohlaví není proto v Burkině Faso možná. V zemi neexistuje legální možnost, jak by homosexuálové mohli adoptovat děti. Pokud stát přeci jen zvolí cestu soudního procesu vzhledem k příslušníkům LGBT komunity, tak v případě prokázání viny hrozí homosexuálům nejen vysoký peněžitý trest, ale také trest odnětí svobody až na dvě léta.

Ve sledovaném období let 2010-2015 nedošlo k žádnému zásadnímu legislativnímu či faktickému posunu ve věci práv homosexuálů, Burkina Faso tedy pro celé období komparace zůstává v kategorii C +.

3.2.3. Kapverdy

Kapverdské ostrovy jsou jedním z nejliberálnějších afrických států, co se vztahu legislativy k homosexualitě týče. Důvodů, proč tomu tak je, se nabízí hned několik. Je třeba si uvědomit, že Kapverdy patří k rozvojovým státům a ekonomika země stojí vedle zemědělství také do značné míry na turistickém ruchu, který je čím dál rozvinutější. Restriktivní politika vůči nějaké skupině obyvatel by tak Kapverdské ostrovy jen diskreditovala v očích cestovních kanceláří a zejména jejich klientů. Druhý faktor, který může mít podle autora vliv na vztah legislativy k LGBT komunitě, je blízkost evropskému prostředí a vazby na státy plnící právní a zejména lidskoprávní standardy Evropské unie. Dalším zásadním faktorem, který bezpochyby přispěl k postupnému zlepšování nejen situace homosexuálů v zemi, je kvalitní řízení státu. V jeho čele totiž stál již od roku 2001 demokraticky zvolený prezident Pedro Verona Pires, který funkci vykonával deset let. Předtím působil jako premiér země, a to v letech 1975 až 1991. Za přibližování Kapverd k demokratickému uspořádání a vylepšování podmínek pro život v ostrovní zemi získal bývalý prezident Pires v roce 2011 prestižní cenu udělovanou Výborem Nadace Mo Ibrahima. Toto ocenění spojené s vysokou finanční odměnou³² získalo od doby svého vzniku v roce 2007 jen pět laureátů, a považuje se tak za významné ocenění na poli přínosu demokracie (The Guardian 2011).

Tato západoafrická země netvořila mezi svými regionálními sousedy výjimku až do roku 2004, kdy byla v zemi homosexualita a její projevy dekriminlizovány (Rodenbough 2014: 22). Do té doby, stejně jako ve většině dalších afrických států, zákon zakazoval a trestal takové projevy, které jsou „proti přírodě“, a tím pádem pak většinovým normativním výkladem postihoval právě LGBT komunitu. Akt uvolnění poměrů a legalizace se setkal s velkým uznáním mezinárodního společenství, na kterém jsou Kapverdské ostrovy finančně stále úplně závislé.

Kapverdy se řídí Ústavou z roku 1992. Po legalizaci homosexuality v roce 2004 je pak hlavně článek 26 a 27 Ústavy tím, co zaručuje beztrestnost a svobodu i homosexuálům. Článek 26 Ústavy ve svém pojednání o nezadatelných právech

---

³² Exprezident Pedro Verona Pires si ziskem této ceny přišel na 5 milionů USD, v přepočtu tedy asi na 95 milionů korun (The Guardian 2011).

jedince totiž v bodu č. 1 říká, že „*Lidský život a fyzická a morální integrita člověka jsou nedotknutelné*“ (Constitution of Cape Verde 1980: 21). Bod č. 2 Článku 26 Ústavy v tomto duchu pokračuje, když garantuje, že „*Nikdo nesmí čelit mučení nebo krutému, ponižujícímu nebo nelidskému trestu nebo zacházení a v žádném případě nesmí dojít k trestu smrti*“ (tamtéž). V tomto smyslu je tak Ústava spolu s trestním právem garantem práv homosexuálů a homosexualitu v zemi lze považovat za úplně legální. „*Ačkoliv Kapverdy homosexualitu jako takovou nekriminalizují, stejnopohlavní sňatky tamní právo neuznává*“ (Sweet 2013).

Dalším faktorem, na základě kterého hodnotí autor této práce postavení LGBT komunity v zemi, je případná možnost adopce dětí homosexuálními páry. Přestože Kapverdy jsou s Jihoafrickou republikou vůči této sexuální menšině v Africe bezpochyby nejtolerantnější, ani tady není možné děti těmito páry adoptovat (Felter, Renwick 2017).

Důležitá je také situace v zemi, co se možné diskriminace LGBT jednotlivců týče. V tomto případě si vedou Kapverdy velmi dobře a toho si všímá například databáze Equaldex, zabývající se dodržováním práv homosexuálů na celém světě. Podle zjištění této organizace se nevyskytují žádné případy diskriminace LGBT jak ze strany státu, tak ze strany veřejnosti (Equaldex 2017). Navíc se jako absolutně pokrokové v této oblasti dají Kapverdy nazvat i v souvislosti s faktem, že v roce 2013 se tu poprvé konal pochod hrdosti homosexuálů, na celém světě známý jako Gay Pride. Ten se konal ve městě Mindelo a jeho organizace i celý průběh byl poklidný a bez střetů či konfliktů s případnými protestujícími (Sweet 2013, srovnej Rodenbough 2014: 22-24).

3.2.3.1. Klasifikace Kapverd

Na základě výše řečeného autor Kapverdy zařadil podle své klasifikace do kategorie **C**, což ovšem platí pouze do roku 2013. Od roku 2013 splňují Kapverdské ostrovy kritéria druhé nejtolerantnější skupiny **B**.

I když by podle takového hodnocení měly být v zemi možné sňatky homosexuálů či adopce dětí, což ani v tomto případě neplatí, země není svým liberálním přístupem srovnatelná například s předchozí Burkinou Faso a dalšími státy. Podle Equaldexu navíc situace v zemi de facto homosexuální páry v zemi

nijak nediskriminuje od těch heterosexuálních, i když to není oficiální a například svatba takového páru v kostele stále není pochopitelně možná (Equaldex 2017).

Změna o jeden stupeň je pak příznačná právě pro rok 2013. V roce 2008 se totiž Kapverdy staly terčem hned dvou revizí OSN, mimo jiné právě i v souvislosti s diskriminací LGBT komunity ve společnosti a s upozorněním ze strany Švédska, aby Kapverdy aktivně prodiskriminačnímu prostředí bránily. Při další řadě připomínek v roce 2013 už se tato upozornění na představitele Kapverd nesla, protože došlo k nápravě situace a proaktivním opatřením (Rodenbough 2014: 24).

Ve sledovaném období let 2010-2015 proto došlo k posunu ve věci faktické situace LGBT komunity na Kapverdách, tato změna nastává v roce 2013, kdy se z kategorie C Kapverdy v období komparace přesunují do liberálnější a tolerantnější kategorie B.

3.2.4. Pobřeží slonoviny

Hodnocení stavu lidských práv v Pobřeží slonoviny v komparovaném období není jednoduchým úkolem, především vzhledem k složité politické situaci, která v zemi po prezidentských volbách v roce 2010 panovala. Nepokoje způsobené tím, že tamní prezident Laurent Koudou Gbagbo po listopadových volbách 2010 odmítl předat moc vítězi voleb, kterým byl Alassane Ouattara³³, připravily o život stovky lidí. Po střetech ozbrojených příznivců z obou stran umírali lidé v obou táborech konfliktu, tisíce lidí opouštěly své domovy a otázka lidských práv, nebo ještě konkrétněji – otázka postavení LGBT komunity ve společnosti, je na začátku autorem pozorovaného období absolutně potlačena (Purefoy 2011).

Obyvatelé Pobřeží slonoviny sice od roku 2016 vychází z nové Ústavy přijaté v referendu, pro období let 2010-2015 je ale třeba vycházet z předchozí Ústavy z roku 2000 (Bavier, Coulibaly 2016). Ta, stejně jako v mnoha případech ostatních západoafrických států, vypadá velice liberálně a pokrokově, její výklad se dá ale lehce ohýbat a manipulovat. Zásadní je ve vztahu k lidským právům

---

³³Laurent Koudou Gbagbo, který se odmítl vzdát moci, byl dokonce podpořen rozhodnutím tamního Ústavního soudu, který ho potvrdil jako nově zvoleného premiéra. Podpora mezinárodního společenství byla ale na straně oponenta. Alassane Ouattara podle mezinárodních pozorovatelů získal 54 % hlasů a násilnou cestu k v demokratických volbách získané moci mu pomohli získat (Doyle 2011).

Kapitola 1 Ústavy, Článek 2, který říká, že „*Lidský život je nedotknutelný*“³⁴ (Constitution of Côte d'Ivoire 2000: 3). Navazuje Článek 2 Ústavy, který proklamuje, že „*Všechny lidské bytosti jsou narozeny svobodné a jsou si rovny před zákonem. Využívají nezcizitelného práva na život, práva na svobodu, práva na úplnou realizaci jejich osobnosti a práva na respekt lidské důstojnosti*“ a jsou to orgány veřejné moci, které „*(...) jsou povinny zajistit respekt, ochranu a prosazování těchto práv. Jakýkoliv trest vedoucí ke zbavení nebo znehodnocení lidského života je zakázán*“ (tamtéž). Třetici ústavodárných článků, které zaručují jedincům jejich fundamentální práva, uzavírá Článek 3 téhož dokumentu. V tomto případě jsou „*Otroctví, nucené práce, nelidské a kruté, degradující a ponižující trestání, fyzické nebo psychické mučení, fyzické násilí a mrzačení a všechny ostatní formy znehodnocování kvality lidského života zakázány a trestány podle zákona*“ (Constitution of Côte d'Ivoire 2000: 4).

Z tohoto pohledu by se tak dala země považovat za úplně liberální a nutno říct, že de iure také vůči homosexuálům liberální je. Opět je ale evidentní, že de facto je situace v zemi úplně odlišná.

Důkazem je Článek 360 trestního práva. Ten sankcionalizuje „*každého, kdo poruší uznávané dobré mravy. Tento pak bude potrestán odnětím svobody od dvou měsíců až do tří let a pokutou od 50 000 do 500 000 CFA*“ (Archer 2013). Tento článek se používá zejména právě pro pronásledování homosexuálů. Přitěžující okolností je pak také faktor věku – v případě, že „čin“ byl spáchán s osobou mladší 18 let nebo za přítomnosti osoby mladší 18 let, může být trest až dvojnásobný (tamtéž).

Vzhledem k výše řečenému je jakákoliv forma sňatku mezi homosexuálními páry v zemi nemyslitelná. To stejné platí i o případné adopci dětí těmito páry. Trestní právo jde naopak v nepřímé kriminalizaci homosexuálů ještě dál, podle zmiňovaného Článku 360 je homosexualita pritěžující okolností v případech napadení a konfliktů (Yao 2016).

Pravděpodobně nejhorší situace je na poli diskriminace. Homosexuálové žijící v Pobřeží slonoviny musí svou orientaci neustále skrývat. V případě odhalení pak tyto skupiny čelí silnému tlaku ze strany společnosti, který vrcholí

---

³⁴ Volný překlad autora. Originální frázi: „*The human person is sacred*“ (Constitution of Côte d'Ivoire 2000: 3), lze také přeložit jako „*Lidský život je posvátný*“.

útekem ze země nebo stupňujícím se násilím ze strany obyvatel země a komunity. Situace nebyla tak kritická do roku 2013. Policie, armáda i úřady sice LGBT komunitu neustále šikanovaly, jsou ale zaznamenané případy, kdy se takové jednání ze strany státu dalo poměrně jednoduše řešit úplatky (Rodenbough 2014: 25–27, srovnej Arcech 2013).

Násilí se začíná stupňovat v roce 2013, kdy někteří členové vlády začínají otevřeně atakovat LGBT komunitu v souvislosti s probíhající diskuzí o právech této menšiny, kterou neustále vyvolávalo směrem k Pobřeží slonoviny mezinárodní společenství. Gnamien Konan, ivorijský ministr veřejné služby, veřejně prohlásil, že „*sňatky homosexuálů by znamenaly konec světa*“ (Littauer 2013) a dále otevřeně útočil na tuto komunitu.

Výsledek vyostření rétoriky proti této skupině bylo uzavření jediného gay klubu v zemi, který vyhledávali prominenti s opačnou než většinovou sexuální orientací. Vojáci tu brutálním způsobem bar uzavřeli a návštěvníci se museli vyplatit, aby byli propuštěni na svobodu (Brice 2013, srovnej Corey-Boulet 2013). Ruku v ruce s tímto opatřením postupoval v potlačování práv LGBT komunity i vládní kabinet. Ten totiž aktivně začal vystupovat proti zákonům a opatřením OSN, které měly tuto komunitu chránit. Konkrétním případem může být hlasování Pobřeží slonoviny proti rezoluci „Lidská práva, sexuální orientace a genderová identita“ Organizace spojených národů z roku 2014, podle které se státy zavazovaly k respektu jednotlivců i přes sexuální odlišnosti (Yao 2016).

Vzhledem k postoji státu vůči homosexuální menšině vzrostl i počet útoků ivorijské veřejnosti nejen na jednotlivce homosexuály, ale také na neziskové organizace, které se ochranou a monitorováním práv LGBT komunity v zemi zabývají (Rodenbough 2014: 26).

3.2.4.1. Klasifikace Pobřeží slonoviny

Na základě výše řečeného autor Pobřeží slonoviny rozděluje ve svém hodnocení do dvou skupin. Pro roky 2010–2012 země patří do kategorie **C +**, od roku 2013 ale autor zemi řadí do kategorie **D +**.

I když se dá de iure říct, že homosexualita je v Pobřeží slonoviny legální, reálná situace LGBT komunity je velmi tíživá. Vztah státního aparátu a s tím

související vztah veřejnosti se k této minoritě navíc výrazně zhoršil v roce 2013, kdy zaznamenáváme zesílené útoky ze strany policistů, armády apod.

V pozorovaném období se dál situace vůbec nelepší, naopak. Organizace Amnesty International upozorňuje před vzrůstající homofobií a homofobně motivovanými útoky i v roce 2014 (Amnesty International 2014).

3.2.5. Gambie

Gambie se ještě stále pomalu vzpamatovává z „politického zemětřesení“ z let 2016/2017, kdy si obyvatelé po 22 letech zvolili nové vedení země. Yahya Jammeh, který se vojenským pučem dostal k moci v roce 1994, utrpěl překvapivou porážku v prezidentských volbách v prosinci 2016. Vítězem voleb s víc jak 45% odevzdaných hlasů a novým prezidentem Gambie se stal developer Adama Barrow (BBC 2016).

Zatímco některé západoafrické státy se před mezinárodním společenstvím i přes odlišnou praxi alespoň snažily působit jako země, kde se práva homosexuálů dodržují, Gambie byla za vlády Jammeha úplně jiná. Gambijský prezident se netajil svými homofobními postoji a proslavil se několika svými výroky, kterými přímo atakoval LGBT komunitu. Režim Jammeha se na pronásledování homosexuálů doslova zaměřil, prezident si tím totiž získával oblibu u převážně muslimského obyvatelstva. Mezi Jammehovy výroky, které dokonce způsobily pozastavení rozvojové pomoci ze strany Evropské unie ve výši 33 milionů euro, patří následující: *„Budeme bojovat s touto havětí, která je nazývána homosexuálové nebo gayové stejně, jako bojujeme s moskyty přenášející malárii, nebo možná ještě tvrději“* (Stone 2015).

Ve výraznější zlepšení doufají lidsko-právní aktivisté po nástupu nového prezidenta, kterým je Adama Barrow. Ten totiž slíbil, že drakonické zákony nejen proti komunitě LGBT po prezidentu Jammehovi bude rušit. Barrow se také nechal slyšet, že pronásledování homosexuálů předešlým režimem byla jen výmluva pro pronásledování politických oponentů a také, že homosexualita není problém v zemích západní Afriky (Phatey 2017). Pravdou ale zůstává, že de iure je homosexualita v zemi nadále trestná a hrozí za ni až 14 let vězení.

To vše je velmi paradoxní vzhledem k faktu, že podle gambijské Ústavy z roku 1996, resp. 1997, nesmí být *„(...) nikdo vystaven mučení nebo nelidskému*

a ponižujícímu trestání a zacházení“ (Constitution of Gambia 1996: 18), což přímo kontrastuje s přesvědčením tehdejšího prezidenta Jammeha o tom, jak se má zacházet s homosexuály v zemi.

I Gambie je příkladem země, ve které liberálně působící Ústavu doplňuje nekompromisní trestní právo. Jak už bylo výše řečeno, za homosexualitu hrozí podle článku 144 tamního trestního řádu až 14 let odnětí svobody. Homosexualita je tak v zemi ilegální, stejně jako všechny další faktory, které pro účely této práce slouží autorovi k hodnocení úrovně práv LGBT komunity v jednotlivých zkoumaných jednotkách komparace. Vedle stejnopohlavních manželství tak není v Gambii pochopitelně myslitelná ani adopce dětí homosexuálními páry (Amnesty International 2013).

Diskriminace ze strany státu i veřejnosti je pak vysoká, a to i vzhledem k tomu, jakým vzorem byla v chování vůči této komunitě bývalá hlava státu. Lidskoprávní organizace zaznamenávají nespočet útoků jak ze strany gambijské společnosti, tak ze strany veřejných institucí, úřadů, policie apod. Homosexuálům není umožněno například sloužit v armádě a jsou společností ostrakizováni – vše s podporou státu (Archer 2016).

Existují dokonce případy, kdy se policejní šikaně nevyhnuli ani zahraniční turisté, kteří působili či se projevovali jako homosexuálové. Obecně tak lze říct, že gambijští homosexuálové čelí celospolečenskému nátlaku a projevům nenávisti (Rodenbough 2014: 28-29). Situace se v pozorovaném období 2010-2015 nijak nezměnila.

3.2.5.1. Klasifikace Gambie

Na základě výše řečeného autor Gambii zařadil podle své klasifikace do kategorie **F +**.

Homosexualita v zemi je evidentně nelegální, stejně jako možnost stejnopohlavního sňatku a stejně tak nemyslitelná je i možnost adopce dětí homosexuálním párem. V zemi jsou navíc zaznamenány případy šikany jak ze strany státních institucí, tak ze strany tamní společnosti. Takové šikaně se dokonce nevyhnou ani homosexuálové, kteří se v Gambii ocitli např. jako turisté.

Prezident Yahya Jammeh, který ve sledovaném období 2010-2015 v zemi vládl, aktivně přispíval k ostrakizaci homosexuálů a k jejich pronásledování.

Období jeho vlády vzhledem k LGBT komunitě tak ne nadarmo považují někteří autoři za období „honu na čarodějnice“ (Reid 2014).

3.2.6. Ghana

Přestože bývá Republika Ghana často dávána za vzor liberálně a prodemokraticky se rozvíjejícího afrického státu (Kweifio-Okai, Holder 2016), ve vztahu k homosexualitě to neplatí. Vedle literatury a zpráv neziskových organizací, které se tématem práv LGBT komunit v Africe zabývají, čerpá navíc autor, jak už bylo řečeno v úvodu této diplomové práce, z vlastních zkušeností, které získal během semestrálního pobytu v hlavním městě Ghany Akkrě. Homosexualita je v zemi velmi tabuizovaným tématem a mezi vysokoškolskými studenty, se kterými měl autor možnost téma diskutovat, převládal v drtivé většině názor, že homosexualita je amorální, zvrhlá a proti bohu. Takové diskuze byly ale velmi liberální a otevřené. Většinou se k nim ani nedostalo pro fakt, kdy tamní studenti existenci homosexuality úplně popírali a nevěřili v ni.

Ghanská Ústava, inspirovaná v mnohém západním státy, patří ve výčtu fundamentálních práv opět k velmi liberálním dokumentům. Na druhou stranu je to jedna z mála Ústav, která zároveň záruku těchto práv jasně podmiňuje, když v Kapitole 5 říká, že *„každá osoba v Ghaně, bez ohledu na rasu, místo původu, politické přesvědčení, barvu pleti, náboženské vyznání nebo pohlaví má nárok na taková základní lidská práva a svobody jednotlivce, která jsou obsažená v této kapitole, když zároveň respektují práva a svobody ostatních a veřejný zájem“* (Constitution of Ghana 1992: 20).

Právě spojení *veřejný zájem* je podmínka dobře kombinovatelná s ghanským trestním řádem, který homosexualitu v zemi činí nelegální. Stejně jako v předchozím případě Gambie, ani tady není proto možné uvažovat o možnosti homosexuálních manželství či o adopcích dětí LGBT páry (Butcher 2018). Nepříjemným faktem tak zůstává, že Ghana, jeden z nejvyspělejších států Afriky, stále homosexualitu právně kriminalizuje a sankcionalizuje třemi roky vězení (Rodenbough, 2014: 31-32).

Nejenže je v Ghaně LGBT komunita pod neustálým tlakem svého okolí a rodiny, musí ale čelit i útokům ze strany úřadů. Homosexuálové, kteří se dostanou do vězení, jsou terčem fyzických útoků jak ze strany spoluvězňů, tak

dozorců a nejhorší na celé situaci je, že žádné případy napadání a šikany těchto lidí nejsou policií nebo orgány činnými v trestním řízení vyšetřovány (Country Reports on Human Rights Practices 2015: 19).

Nejde ale jen o fyzické útoky, kterým musí homosexuálové v Ghaně čelit. Podle lidsko-právních aktivistů musí gayové v Ghaně svou sexuální identitu tajit, protože se pak stávají terčem diskriminace související s přístupem ke vzdělávání a zaměstnání. V Ghaně je tedy na denním pořádku, že homosexuál nebo člověk nakažený HIV, může být okamžitě a bezdůvodně pro svou orientaci nebo onemocnění propuštěn z práce, popř. mu může být upřeno právo navštěvovat školu či jiné vzdělávací instituce (tamtéž: 23-24).

Nenaplnuje se ani předpoklad, že by se situace mohla zlepšit s příchodem nového ghanského, a především liberálnějšího, prezidenta Akufa-Adda, který se dlouho k otázce LGBT komunity nevyjadřoval (Abubakari 2017). Podle něj totiž v zemi neexistuje dostatečně silná koalice pro to, aby se podařilo prosadit zrušení zákona kriminalizující homosexualitu. Podle LGBT aktivistů je tak situace gayů dokonce ještě horší než při předchozím vedení země. Prezident Mahama, tak jeho předchůdce Mills, homosexualitu v Africe považovali za amorální jev a oba se zavázali, že pod jejich vedením nikdy nedojde k legalizaci takového svazku, a to i přes výhrůžky ze strany britského premiéra Davida Camerona, které se týkaly zásadního omezení rozvojové pomoci Ghaně (tamtéž, srovnej Butcher 2018).

Situace v zemi se tak v pětiletém sledovaném období vzhledem k LGBT komunitě nijak nemění a zůstává stejná.

3.2.6.1. Klasifikace Ghany

Na základě výše řečeného autor Ghanu zařadil podle své klasifikace do kategorie **F +**.

Homosexualita a její projevy jsou v zemi nelegální, stejně jako další faktory, podle kterých autor této práce klasifikuje jednotlivé západoafrické státy. Z dokumentu R. Butchera pro The Independent navíc vyplývá, že homosexuální menšina čelí velkému tlaku ze strany společnosti včetně nejbližší rodiny. Postoje hlavy státu z let 2010-2015 k této situaci jen přispívaly a ve sledovaném období tak autor nezaznamenal žádnou změnu ve vztahu k LGBT komunitě.

3.2.7. Guinea

Stejně jako ve většině v této práci srovnávaných zemí, i Guinea je příkladem, kde je homosexualita ilegální. A i zde vedle finanční sankce hrozí homosexuálům trest odnětí svobody.

Liberálně znějící slova Článku 6 Odd. II. guinejské Ústavy říká, že *„každý člověk má právo na svobodný rozvoj své osobnosti. Má právo na život a na morální a fyzickou integritu; nikdo nemůže být vystaven mučení, bolestivému, krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení“* (Constitution of Guinea 2010: 5).

V kontrastu k Ústavě a tomuto tvrzení ale stát aplikuje zejména Článek 325, který homosexualitu kriminalizuje. *„Každý, kdo spáchá čin, který je obscénní nebo proti přírodě s jedincem stejného pohlaví, bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 3 roky a pokutou od 100,000 – 1,000,000 guinejských franků“* (Archer 2015). Pokud je navíc homosexuální styk proveden s osobou mladší 21 let, pak je uplatněna maximální možná výše jak peněžní sankce, tak trestu odnětí svobody (tamtéž). Vzhledem k výše řečenému je vyloučena možnost sňatků homosexuálních párů a jejich práva na adopci dětí.

I když je homosexualita v zemi velkým tabu a společnost je k tématu velmi kritická a netolerantní, o větším počtu diskriminace homosexuálů ze strany státu nevíme (tamtéž, srovnej Refworld 2017).

3.2.7.1. Klasifikace Guiney

Na základě výše řečeného autor Guineu zařadil podle své klasifikace do kategorie **E +**.

Homosexualita v zemi není legální a jedinec v případě odsouzení může strávit až tři roky ve vězení. Na druhou stranu neexistují záznamy o významné diskriminaci či šikaně ze strany státu a veřejných institucí, přestože je homosexualita kulturně, politicky a nábožensky velmi tabuizované společenské téma. Homosexuálové v Guineji musí svou sexuální orientaci skrývat. V pozorovaném období mezi lety 2010-2015 se situace nijak nemění.

3.2.8. Guinea-Bissau

Lusofonní Guinea-Bissau je ve vztahu k homosexuálům poměrně liberální, podobně jako lusofonní Kapverdy. Ani tady už totiž homosexualita není předmětem trestního stíhání. Koloniální éra a portugalská správa sice byla typická

protizákonností homosexuality, vše se ale mění v roce 1993, kdy je stejnopohlavní styk de facto dekriminalizován (Rodenbough 2014: 37).

I když je Guinea-Bissau země s velkým potenciálem, mediální obraz dokreslující realitu dnešních dní mluví jasně – v současné době se Guinea-Bissau musí vypořádat s problémy, jako je chudoba nebo obchod s drogami, a možná i proto není řešení problematiky a vyhledávání neexistujících problémů souvisejících s LGBT komunitou v zemi na pořadu jednání (Glencorse, Yarwood 2013).

V kontextu trestního práva je tak Ústava garantem dodržování práv této skupiny obyvatel, když říká, že *„Všichni občané jsou si před zákonem rovni, čerpají stejná práva a mají stejné povinnosti, bez rozdílu rasy, pohlaví, společenského, intelektuálního nebo kulturního postavení, náboženského nebo filozofického přesvědčení“* (Constitution of Guinea-Bissau 1991: 9).

Homosexualita a její projevy jsou tedy v Guineji-Bissau legální (Equaldex 2018). V roce 2008, dva roky před pozorovaným obdobím, se Guinea-Bissau velmi pokrokově přidala k dalším 65 státům, které podepsaly rezoluci OSN na podporu dekriminalizace homosexuality a transgenderových osob na celém světě (Ramsay 2011).

Ač mají z tohoto pohledu homosexuálové pravděpodobně lehčí život než v sousední Guineji, zákon rozeznává pouze heterosexuální svazky (Equaldex 2018, srovnej Ammon 2012). Možnost adopce dětí homosexuálními páry v zemi není také možná.

V zemi nejsou případy šikany či diskriminace ze strany státních institucí, které by se na LGBT komunitu zaměřily. Je ale pravda, že homosexualita je i v Guineji-Bissau velmi tabuizovaným tématem. Ani ze strany společnosti se ale nevyskytují útoky či trestné činy, které by byly na homosexuály v zemi zaměřeny (Guinea-Bissau Human Rights Report 2013: 15).

3.2.8.1. Klasifikace Guiney-Bissau

Na základě výše řečeného autor Guineu-Bissau zařadil podle své klasifikace do kategorie C.

Homosexualita v zemi je legální, netrestá se, stát ani aktivně nevyužívá žádný z dílčích zákonů k pronásledování LGBT komunity, jak tomu bývá v některých předešlých zemích. Homosexuální sňatky v zemi nejsou, stejně jako možnost adoptovat si děti homosexuálním párem. I když je homosexualita v zemi tabuizovaným tématem, na rozdíl od jiných států tu LGBT komunita nečelí nenávistným zločinům či diskriminaci ze strany státu a společnosti.

Ve sledovaném období 2010-2015 situace v zemi zůstává stejná.

3.2.9. Libérie

K velkému paradoxu ve vztahu k LGBT komunitě dochází v roce 2011 v Libérii. Ta totiž velmi rozpačitě až podrážděně nesla vyjádření tehdejší ministryně zahraničních věcí Spojených států amerických, Hillary Clinton, která ve svém projevu pro diplomaty v Ženevě doslova mj. uvedla, že „*práva gayů jsou lidská práva*“ (BBC 2011).

Jejích slov se chytila liberijská média, která vyjádření záměrně mylně interpretovala tak, že rozvojová pomoc Libérii ze strany USA bude nově podmíněna uzákoněním homosexuálních sňatků a rozvojem práv LGBT komunity v zemi, která v té době čelila už tak velkým tlakům a šikaně ze strany společnosti. Tato dezinformace vyvolala v zemi doposud nevídanou vlnu vzniku nových pro-LGBT společenství a iniciativ, které se ochranou práv homosexuálů zabývaly. Na druhé straně ale zesilovala stejně početná skupina odpůrců LGBT komunity, která začala tlačit zejména na zpřísnění zákonů, které homosexualitu kriminalizovaly (Rodenbough 2014: 39).

V reakci na to byl v roce 2012 projednáván velmi přísný anti-LGBT zákon, který nakonec neprošel (Berry 2016). Zhoršení vnímání veřejnosti vůči LGBT komunitě bylo dokonce tak daleko, že svůj návrh zákona proti homosexuálům přednesla i bývalá žena emeritního liberijského prezidenta Jewel Howard Taylor. Ta v něm požadovala trest odnětí svobody až deset let, a dokonce i trest smrti (Throckmorton 2012, srovnej Africe Review 2012). I tyto nálady vedly ke zvýšení počtu útoků na LGBT osoby a také zhoršení jejich postavení ve společnosti.

V současné době tak v zemi platí v rámci trestního práva zákon, který homosexualitu kriminalizuje až jedním rokem odnětí svobody (Rodenbough 2014:

39). Vzhledem k ilegalitě homosexuality není v zemi pochopitelně možné najít ani případy stejnopohlavních párů, natož pak případy adopce dětí těmito páry.

Právě i pro advokaci zpřísnění trestů pro homosexuály v zemi rostlo napětí a útoky se začaly v roce 2012 i stupňovat (Shryock 2012, srovnej Smith 2017). Pocit toho, že takové jednání je normální, dokreslují vyjádření vrcholných politiků. Důkazem toho je bývalá liberijská prezidentka Ellen Johnson Sirleaf, která se nechala slyšet, že nikdy nebude podporovat zákony na podporu práv LGBT komunity (Rodenbough 2014: 39).

3.2.9.1. Klasifikace Libérie

Na základě výše řečeného autor Libérii zařadil podle své klasifikace do dvou kategorií. V letech 2010-2011 ji klasifikuje jako **E +**. Od roku 2012-2015 jde pak o skupinu **F +**.

I když zákon kriminalizující homosexualitu v zemi byl již před rokem 2012, zlomovým se tento rok stává jednáním politiků a představitelů Libérie vůči LGBT komunitě. Rétorika vůči této skupině se totiž radikalizuje, mezi legislativními návrhy jsou dokonce zákony trestající homosexuály smrtí. V souvislosti s tím se šikana ze strany státu vyostřuje a společně s ataky liberijské společnosti stupňuje.

V rámci sledovaného období je tak zásadní rok 2012.

3.2.10. Mali

Po vojenských pučích neustále odkládaná a pozastavovaná malijská Ústava z roku 1992 zaručuje všem Malijcům širokou paletu práv. „*Každý jedinec má právo na život, na svobodu, na bezpečí a na integritu své osoby,*“ garantuje Článek 1 malijské Ústavy (Constitution of Mali 1992: 3). Článek 2 stejného dokumentu pokračuje a dodává: „*Každý Malijec se narodí a zůstává svobodný a ve svých právech a povinnostech je si rovný s ostatními. Veškerá diskriminace založená na sociálním původu, barvě pleti, jazyce, rase, pohlaví, náboženském nebo politickém přesvědčení je zakázána*“ (tamtéž). Garanci fundamentálních práv uzavírá ještě Článek 3 Ústavy, který jasně říká, že „*(...) nikdo nesmí být vystaven mučení, nebo nelidskému, krutému, ponižujícímu nebo brutálnímu zacházení. (...) Všichni, včetně představitelů veřejné moci, kdo budou z takového jednání viněni, ať už tak jednali z vlastní iniciativy nebo z příkazu, budou potrestáni v souladu se zákonem*“ (Constitution of Mali 1992: 3).

Tyto záruky ve vztahu k LGBT komunitě doplňuje tavní trestní právo. To v současné době homosexualitu nijak nekriminalizuje a dá se tak říct, že homosexualita v zemi a její projevy jsou legální (Rodenbough 2014: 44).

I v Mali se ale uplatňuje podobná praxe jako v dalších zemích západní Afriky. I tady totiž trestní řád pamatuje na zákon o veřejném pořádku, který se může aplikovat proti LGBT komunitě. Opět jde o takový výklad, díky kterému se Článek 179 trestního práva může použít proti amorálnímu chování a spojuje se tak s homosexuály. Takovéto jednání je penalizováno jak finanční pokutou, tak trestem odnětí svobody. V tomto případě odsouzený homosexuál může zaplatit pokutu od 20,000 CFA až do 200,000 CFA. Liší se i délka odnětí svobody, a to v rozmezí od tří měsíců až do dvou let (Archer 2009).

I přes minimálně formální legálnost homosexuality v zemi, není v Mali možné uskutečnit sňatek mezi dvěma osobami stejného pohlaví a stejně tak není možné tímto párem adoptovat děti (Equaldex 2011).

Dalším určujícím kritériem této práce je diskriminace homosexuálů v zemi. Co se týče diskriminace homosexuálů ze strany společnosti, situace v zemi je špatná. LGBT komunita žije v utajení a v případě odhalení čelí jednotlivci velikému tlaku ze strany rodiny, známých, okolí a komunity (Mali Jet 2013, srovnej Rodenbough 2014: 44-46). Ohledně šikany ze strany státu je situace lepší a nevyskytuje se v takovém měřítku (Country Reports on Human Rights Practices 2011: 17-18). Tato situace by se dala opět poměrně jednoduše vysvětlit pokračujícím občanským konfliktem v Mali a tím, že vedení státu svou pozornost směřuje spíše na boj s islamisty než na řešení situace LGBT komunity v zemi.

3.2.10.1. Klasifikace Mali

Na základě výše řečeného autor Mali zařadil podle své klasifikace do kategorie C +.

Homosexualita v zemi je de facto legální. Zákon ji explicitně nezakazuje a Ústava je garantem práv jedince. Na druhou stranu se dá výklad trestního práva využít pro kriminalizaci homosexuálů. Proto autor doplňuje znaménko +, které značí, že v případě odsouzení hrozí homosexuálům v zemi vedle pokuty také trest odnětí svobody.

Adopce dětí homosexuály je v zemi nemyslitelná, stejně jako možnost stejnopohlavního sňatku. K diskriminaci v zemi dochází a LGBT komunita jí čelí, tato nicméně není organizována ze strany státu, nýbrž společnosti.

V sledovaném období se snad i pro občanský konflikt v zemi situace nemění a v letech 2010-2015 Mali zůstává v kategorii C +.

3.2.11. Mauretánie

Bezpochyby zatím nejhorší situace ze všech sledovaných států panuje v Mauretánii. Důvod je jednoduchý – Mauretánie je jeden ze dvou států, které jsou předmětem této diplomové práce, ve kterých může být homosexualita potrestána smrtí (Amnesty International 2013).

Autor záměrně využívá podmiňovací způsob, protože v Mauretánii dosud trest smrti pro homosexuála nebyl vykonán. Přesto je situace v zemi velmi vážná a neexistuje jiná možnost, než svou odlišnou sexuální orientaci skrývat a doufat, že nebude odhalena (Rodenbough 2014: 47-50).

Od roku 1983, kdy Mauretánie adoptovala islámské právo, se homosexualita může trestat smrtí. Do této doby se LGBT osoby trestaly „jen“ odnětím svobody na tři léta. Trest smrti je pochopitelně ta nejkrajnější možnost trestu, vedle ní se také užívá finanční penalizace a odnětí svobody v různých rozmezích (Archer 2010).

Vzhledem k těmto faktům autor nepovažuje možnost adopce dětí homosexuálním párem a možnost tohoto páru na sňatek jako reálnou.

3.2.11.1. Klasifikace Mauretánie

Na základě výše řečeného autor Mauretánii zařadil podle své klasifikace do poslední kategorie **G**.

LGBT komunita v zemi čelí trestům finančních sankcí, stejně jako trestům odnětí svobody. Islámská republika Mauretánie je jeden ze dvou západoafrických států, který může podle svých právních předpisů uplatnit pro homosexuála trest smrti.

Situace se ve sledovaném období 2010-2015 vůbec nijak nemění.

3.2.12. Niger

Niger ve své Ústavě přijaté referendem v roce 2010 hned v úvodu garantuje, že je „*státem práva*“ (Constitution of Niger 2010: 5). Na tato tvrzení navazují články Kapitoly II., kdy například Článek 11 Ústavy ukládá státu „*absolutní povinnost chránit a respektovat lidský život*“ (tamtéž: 6). „*Každý má právo na život, na zdraví, na fyzickou a morální integritu a (...) nikdo nesmí být vystaven mučení, otroctví nebo krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zneužívání nebo zacházení*“ (tamtéž: 6), doplňují II. Kapitolu Ústavy Články 12 a 14.

Výše zmíněné ústavní záruky doplňuje v zemi standardní trestní právo, které na kriminalizaci homosexuality a její projevy nijak nepamatuje. Vzhledem k těmto skutečnostem se dá tedy homosexualita v zemi považovat za legální (Rodenbough 2014: 51).

S tím související další faktory pro hodnocení Nigeru, tedy adopce dětí homosexuálními páry a možnost stejnopohlavních svazků, už ale v zemi neexistují. Manželství dvou osob stejného pohlaví je v Nigeru vyloučené, stejně jako možnost adopce dítěte stejnopohlavním párem (Equaldex 2018).

I přes legální možnost být homosexuálem v Nigeru žije většina LGBT komunity v tajnosti a svou odlišnou sexualitu nijak neprojevuje. Otázka homosexuality je v Nigeru velmi tabuizovaným tématem a LGBT osoby, jejichž sexualita je známá, čelí extrémní sociální stigmatizaci, diskriminaci a tlaku ze strany nigerské veřejnosti (Rodenbough 2014: 51-52).

Na druhou stranu, a to je důležité pro klasifikaci autora této práce, LGBT komunita v Nigeru nečelí žádné záměrné diskriminaci ze strany státu, která se v jiných zemích běžně projevuje, například v souvislosti s prací, studiem, bydlením nebo přístupem ke zdravotní péči (Country Reports on Human Rights Practices 2013: 22).

Situace v zemi se po dobu kontrolovaného časového rámce nijak nemění a zůstává stejná.

3.2.12.1. Klasifikace Nigeru

Na základě výše řečeného autor Niger zařadil podle své klasifikace do kategorie C.

Homosexualita v zemi je legální a autor textu v žádné literatuře nenašel zmínku o peněžitých trestech, nebo trestech odnětí svobody, které by projevy homosexuality sankcionalizovaly. Na druhou stranu, ani sňatky homosexuálů a případná adopce dětí takovým párem nejsou v Nigeru možné.

LGBT komunita v Nigeru čelí velmi silné stigmatizaci ze strany většinové společnosti a svou sexualitu musí tajit. Sám stát ale není aktivním aktérem, který by k ostrakizaci homosexuálů aktivně přispíval a autor nezaznamenal případy diskriminace homosexuálů ze strany státu.

Situace v Nigeru se po dobu pěti kontrolovaných let nemění a po celou dobu sledování tak zůstává země v kategorii C.

3.2.13. Nigérie

Druhým z 16 komparovaných států této práce, ve které je situace LGBT kritická, je Nigérie. Právě Nigérie je totiž jedna ze čtyř afrických zemí, kde je homosexualitu možné trestat až smrtí.

V případě Nigérie je vzhledem k výše řečeným skutečnostem klasifikace velmi jednoduchá. Homosexualita a všechny její projevy v zemi jsou ilegální již z období kolonialismu, v letech 2000 a 2001 navíc 12 nigerijských územních celků na severu země implementovalo islámské právo šaría, podle kterého se právě homosexualita a její projevy trestají smrtí (Rodenbough 2014: 54, srovnej Sida 2014).

Vedle severských částí je ale situace velmi vážná i na jihu země. Tady totiž v roce 2014 tehdejší prezident Goodluck Jonathan podepsal anti-LGBT zákony, které naplno kriminalizovaly homosexualitu a všechny její projevy a dále například explicitně zakázaly homosexuální svazky. I díky tomuto zákonu se tak situace LGBT pro společenský tlak podporovaný státem ještě horší (Purvis 2016). Vedle finančních trestů se za homosexualitu v Nigérii také zatýká, trest odnětí svobody je ve výši až 14 let (Rodenbough 2014: 54).

Nigérie je také velmi známá pro desítky případů šikanování a mučení homosexuálů, které měla na svědomí buď tamní komunita, nebo dokonce policie, armáda či další veřejné orgány. Vzhledem k faktoru diskriminace je tak zastoupená ve velmi širokém spektru šikana ze strany státu i ze strany společnosti.

LGBT osoby z Nigérie jsou nucené emigrovat na západ, případně se schovávat v sousedních státech (Country Reports on Human Rights Practices 2013: 45-47).

S tím pochopitelně souvisí i logický předpoklad, že adopce dětí homosexuálními páry v zemi nejsou absolutně myslitelné. Situace v zemi je vážně kritická a na nedodržování práv LGBT osob pravidelně upozorňují světové nevládní organizace a organizace, které se dodržováním lidských práv zabývají.

3.2.13.1. Klasifikace Nigérie

Na základě výše řečeného autor Nigérii zařadil podle své klasifikace do poslední kategorie **G**.

Homosexualita v zemi je nelegální, v případě 14 severských států Nigérie je ale dokonce postihnutelná trestem nejvyšším, tedy smrtí, v souvislosti s přijatým islámským právem. Zákonem z roku 2014 jsou explicitně některé projevy homosexuality (jako například stejnopohlavní sňatky) zakázány a trestají se až čtrnáctiletým odnětím svobody.

V pozorovaném období 2010-2015 se situace nemění, i vzhledem k anti-LGBT zákonům z roku 2014 se spíše dokonce zhoršuje. Vzhledem k existenci trestu smrti ale země podle autorovy klasifikace zůstává v kategorii G.

3.2.14. Senegal

Stejně jako v mnoha předchozích případech, i senegalští veřejní činitelé jsou Ústavou vázání „*k respektu a ochraně lidského života*“ (Constitution of Senegal 2001: 5). Každý člověk v Senegalu má totiž právo „*na život, svobodu, bezpečnost, svobodný rozvoj osobnosti, fyzickou integritu a zejména na ochranu před všemi druhy fyzického mučení*“ (tamtéž: 5). Vzhledem k Ústavě by se tak dalo očekávat, že trest za homosexualitu v zemi není přípustný, opak je ale pravdou. I Senegal patří ke státům, které homosexualitu kriminalizují a trestají.

Hovoří o tom Článek 319 trestního práva, když říká, že „*každý, kdo se dopustí nevhodného nebo nepřirozeného jednání s osobou stejného pohlaví, bude potrestán odnětím svobody v délce trvání od jednoho do pěti let*“ (Cottrell 2016). V případě, že se někdo takového jednání dopustí s osobou mladší 21 let, bude vždy uplatněna maximální možná délka odnětí svobody. Vedle toho je pak v zemi také finanční sankce pro tyto případy, která se pohybuje v rozmezí od 100 000 až po 1 500 000 senegalských franků (tamtéž).

Vzhledem k tomu, že je homosexualita v zemi ilegální, není možné najít právo, které by se zabývalo legalizací homosexuálních sňatků a také možností adopce dítěte stejnopohlavním párem.

I když podle tohoto zákona v zemi zatím nikdo nebyl souzen, homosexuálové v Senegalu čelí velikému sociálnímu vyloučení a diskriminaci ze strany společnosti. Vedle společenské stigmatizace můžeme nalézt také případy, kdy diskriminaci homosexuálů stát nepřímo podporuje (Rodenbough 2014: 59-62, srovnej Carroll 2016: 81).

Situace se mohla zlepšit v roce 2013, kdy Senegal čelil kritice mezinárodního společenství vzhledem k častému zatýkání lidí na základě již zmíněného Článku 319 trestního práva, i když zatčení byla pro nedostatek důkazů vždy postupně rušena. Senegal v tomto roce ale všechny námitky a kritiku odmítl a zákon uplatňuje pro šikanu LGBT komunity, která musí svou sexuální orientaci skrývat, v zemi i nadále (Cottrell 2016).

3.2.14.1. Klasifikace Senegalu

Na základě výše řečeného autor Senegal zařadil podle své klasifikace do kategorie **F +**.

Homosexualita a její projevy jsou v Senegalu nelegální a trestají se jak finančními tresty, tak tresty odnětí svobody v délce trvání až pěti let. S tím souvisí i předpoklad, že další faktory hodnocení, tedy možnost adopce dětí homosexuály a homosexuální sňatky, nejsou v zemi myslitelné.

Situace LGBT komunity v zemi je podobná jako v ostatních státech, kde musí tito lidé svou sexualitu skrývat. Čelí šikaně ze strany tamní společnosti a v případě Senegalu pak navíc i šikaně ze strany státu. V pozorovaném období let 2010-2015 se situace nemění a Senegal zůstává v kategorii **F +**.

3.2.15. Sierra Leone

Porušování lidských práv LGBT osob v Sieře Leone je jedním z nejvážnějších problémů současné doby v zemi. Homosexuálové tu čelí silné diskriminaci a tlaku ze strany komunity, což podporují i zákony, které homosexualitu v zemi trestají a činí jí tak ilegální (Rodenbough 2014: 63).

Už i Ústava fundamentalitu lidských práv de facto podmiňuje a LGBT komunitu zbavuje nároku na jejich dodržování. Článek 15 Ústavy totiž říká, že „každá osoba v Sieře Leone má nárok na základní lidská práva a svobody, tzn. na veškerá práva bez ohledu na svou rasu, kmen, místo původu, politické přesvědčení, barvu pleti, náboženské vyznání nebo pohlaví, ale zároveň podléhá respektování práv a svobod ostatních jedinců a respektování veřejného zájmu (...)“ (Constitution of Sierra Leone 1991: 10).

Právě „veřejný zájem“ je pak zákony flexibilně vykládán tak, aby se jeho porušením a nerespektováním rozumělo jako označení pro aktivity LGBT komunity v zemi. V tomto případě je pak používán trestní zákon z roku 1861, jehož sekce 61 pamatuje na to, že „anální sex a jiné nepřirozené činy připomínající sodomii, budou potrestány doživotním odnětím svobody nebo trestem odnětí svobody ne kratším než deset let“³⁵ (Carroll 2016: 82).

Vzhledem k výše řečenému není v zemi možné uvažovat o možnosti tolerance homosexuálních sňatků, případně o adopci dětí těmito páry.

Situace LGBT komunity v zemi je navíc velmi těžká, protože k ostrakizaci komunity vedle politiků a komunitních vůdců přispívají zejména náboženští vůdci. Ti pravidelně LGBT komunitu ve své nauce napadají a její aktivity spojují s pedofilií, sodomií a čarodějnictvím (Rodenbough 2014: 63-65).

O diskriminaci ze strany státu mluvíme i v případě Sierry Leone. Stát tu aktivně ke kriminalizaci přispívá, což může být způsobeno koloniálním dědictvím Britů v zemi, kteří se aktivně na kriminalizaci homosexuality v mnoha státech podíleli (Godfrey 2016).

3.2.15.1. Klasifikace Sierry Leone

Na základě výše řečeného autor Sierry Leone zařadil podle své klasifikace do kategorie **F +**.

Homosexuálové v zemi totiž v případě obvinění čelí až doživotnímu trestu odnětí svobody. Související hodnotící faktory od manželství homosexuálních párů až po adopci dětí homosexuály není v Sieře Leone myslitelné.

---

³⁵ Volný překlad autora. Originál: „(...)criminalises buggery and bestiality, with a penalty of life imprisonment, and not less than 10 years“ (Carroll 2016: 82).

Ve sledovaném období 2010 až 2015 se situace LGBT komunity nijak nemění a země tak zůstává po celou dobu komparace v kategorii F +.

3.2.16. Togo

V případě Toga se obrana LGBT komunity v rámci ústavního pořádku země ani hledat nemusí, tady totiž homosexualitu přímo kriminalizuje trestní řád. Ten ve své druhé sekci pamatuje na tzv. prohřešky proti dobrým mravům, kam spadá prakticky právě homosexualita. „*Tyto činy proti přírodě s jedincem stejného pohlaví budou potrestány třemi roky odnětí svobody a pokutou 100 000 až 500 000 CFA,*“ stojí v tožském trestním řádu (Archer 2011).

Opět tedy není ani nutné hledat zákon, který by umožňoval uzavírat sňatky a adoptovat si dítě osobám stejného pohlaví.

Co se diskriminace týče, i v Togu musí homosexuálové svou menšinovou sexuální orientaci skrývat. Vedle toho, že čelí společenskému vyloučení, často také bojují se státní diskriminací na poli zaměstnání, bydlení nebo v otázkách rovného přístupu ke zdravotní péči a vzdělání (Rodenbough 2014: 66-67).

Změna mohla nastat v roce 2011, kdy Togo mělo reagovat na výtky ze strany mezinárodní společnosti, ohledně dekriminace homosexuality v zemi. To ale tožští vládní představitelé odmítli s tím, že vztah k homosexualitě je ve společnosti hluboce zakořeněn a takové změny by společnost dost dobře nenesla. Situace homosexuálů se tak v pozorovaném období mezi roky 2010 až 2015 nemění a nezlepšuje (Carroll 2016: 87, srovnej LGBTnet 2012).

3.2.16.1. Klasifikace Toga

Na základě výše řečeného autor Togo zařadil podle své klasifikace do kategorie **F +**.

Situace v zemi je velmi podobná situaci v předchozím pozorovaném státě – homosexualita je ilegální a jejím projevům jedinci riskují vedle finančního postihu také trest odnětí svobody.

Diskriminace homosexuálů ze strany tamní společnosti se vyskytuje stejně jako státní diskriminace, která zasahuje do oblasti bydlení, získání zaměstnání, zdravotní péče nebo vzdělání homosexuálů.

V rámci pozorovaného období se navíc situace vůbec nijak nemění.

3.3. Vyhodnocení klasifikace zákonných rámců

Na základě předchozí klasifikace zákonných rámců v jednotlivých státech komparace autor vytvořil tabulku, ze které je evidentní, jak byly na základě hodnocení několika faktorů státy zařazeny. K výrazné legislativní změně došlo v případě tří států. Posun z jedné kategorie do jiné zaznamenal autor v případě Kapverd, Pobřeží slonoviny a Libérie.

Tabulka č. 1 - Vyhodnocení klasifikace zákonných rámců

Stát	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Benin	C +	C +	C +	C +	C +	C +
Burkina Faso	C +	C +	C +	C +	C +	C +
Kapverdy	C	C	C	B	B	B
Pobřeží slonoviny	C +	C +	C +	D +	D +	D +
Gambie	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Ghana	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Guinea	E +	E +	E +	E +	E +	E +
Guinea-Bissau	C	C	C	C	C	C
Libérie	E +	E +	F +	F +	F +	F +
Mali	C +	C +	C +	C +	C +	C +
Mauretánie	G	G	G	G	G	G
Niger	C	C	C	C	C	C
Nigérie	G	G	G	G	G	G
Senegal	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Sierra Leone	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Togo	F +	F +	F +	F +	F +	F +

Zdroj: autor

3.4. Vzdělání v jednotkách komparace

Stejná logika sběru dat je uplatněna i v případě vzdělání v jednotlivých státech komparace. Pro tyto účely využívá autor databázi Ibrahim Index of African Governance (IIAG). Ta v současné době patří mezi nejrozsáhlejší a nejpodrobnější databáze, které se Afrikou zabývají, a to i vzhledem k tomu, jak málo statistických dat z Afriky obecně badatelé mohou získat (Ibrahim 2012: 1-2).

I přes značnou komplexnost IIAG jde i v tomto případě o odhad procent studentů, kteří jsou zapsaní v institucích terciárního vzdělávání ³⁶ z celkového oficiálního procenta populace, která navštěvuje vzdělávací zařízení (IIAG 2018).

---

³⁶ Terciárně vzdělávanými studenty se rozumí taková skupina studentů, která graduovala na instituci sekundárního (středního) vzdělávání (IIAG 2018).

Tabulka č. 2 - Vzdělání v jednotkách komparace

Stát	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Benin	21,3 %	19,9 %	21,6 %	24,8 %	24,8 %	24,8 %
	C +	C +	C +	C +	C +	C +
Burkina Faso	5,4 %	6,4 %	7 %	7,4 %	7,8 %	8,3 %
	C +	C +	C +	C +	C +	C +
Kapverdy	28 %	32,6 %	32,6 %	36,2 %	37,3 %	35,2 %
	C	C	C	B	B	B
Pobřeží slonoviny	12,8 %	5,5 %	9,6 %	13,7 %	13,8 %	14,6 %
	C +	C +	C +	D +	D +	D +
Gambie	3,1 %	5,2 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %
	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Ghana	16,9 %	19,4 %	19,6 %	23,1 %	25,7 %	26,2 %
	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Guinea	16,4 %	16,7 %	15,8 %	16,6 %	17,4 %	17,4 %
	E +	E +	E +	E +	E +	E +
Guinea-Bissau	3,7 %	3,7 %	3,7 %	3,7 %	3,7 %	3,7 %
	C	C	C	C	C	C
Libérie	14,8 %	16,8 %	18,7 %	18,7 %	18,7 %	18,7 %
	E +	E +	F +	F +	F +	F +
Mali	9,5 %	10 %	10,9 %	10,9 %	10,9 %	10,9 %
	C +	C +	C +	C +	C +	C +
Mauretánie	6,8 %	7,5 %	8,1 %	8,5 %	8,7 %	8,8 %
	G	G	G	G	G	G
Niger	2 %	2,1 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %
	C	C	C	C	C	C
Nigérie	15,1 %	16,1 %	16,1 %	16,1 %	16,1 %	16,1 %

	G	G	G	G	G	G
Senegal	11,7 %	15,5 %	15,6 %	16 %	16,5 %	16,6 %
	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Sierra Leone	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,1 %
	F +	F +	F +	F +	F +	F +
Togo	14,6 %	16,2 %	16,5 %	17,1 %	16,2 %	17 %
	F +	F +	F +	F +	F +	F +

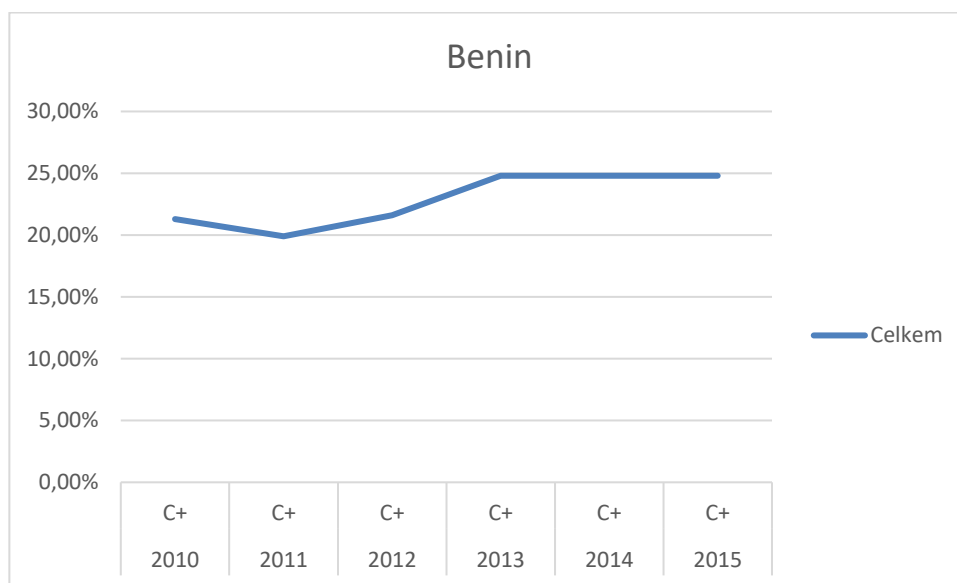
Zdroj: IIAG 2018

3.5. Vztah klasifikace zákonných rámců a vzdělání v jednotkách komparace

V následující části práce jsou dávana do kontextu data týkající se podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v zemi s kategorizací jednotlivých států. Autor sleduje možné momenty korelace mezi závislou proměnnou postavení LGBT komunity v zemi a proměnnou nezávislou, kterou je podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.

Benin

Graf č. 1 - Benin

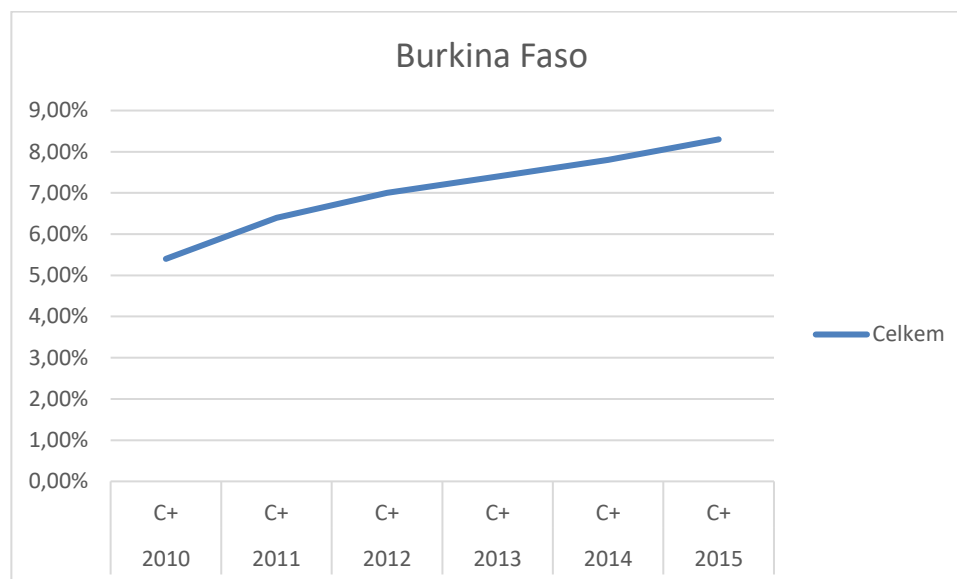

Zdroj: autor

V případě prvního pozorovaného západoafrického státu se autorova hypotéza nepotvrzuje. Ta v úvodu této práce vychází z modernistického přesvědčení, že s rostoucím počtem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v zemi souvisí i liberalizace poměrů a zákonného rámce vůči LGBT komunitě v daném státu. I když podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v tomto případě postupně stoupá, Benin zůstává po celou dobu sledování ve stejné skupině C +.

Burkina Faso

Graf č. 2 – Burkina Faso

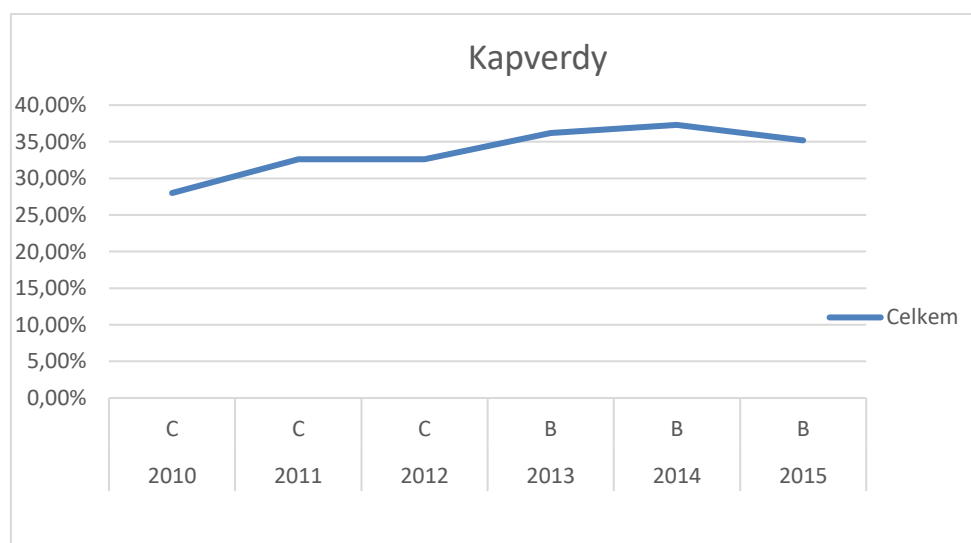

Zdroj: autor

Stejná situace je i v případě Burkiny Faso. Ani tady se situace v průběhu šesti pozorovaných let nijak nemění. Za povšimnutí nicméně stojí fakt, že přestože ve srovnání s Beninem má Burkina Faso výrazně menší podíl vysokoškoláků, po celou dobu se udržela ve stejné kategorii C+ a situace homosexuálů v zemi je tak de facto srovnatelná.

Kapverdy

Graf č. 3 - Kapverdy

Zdroj: autor

První případ možné pozitivní korelace sleduje autor v případě Kapverd. V roce 2010 měly podle IIAG Kapverdy podíl 28 % vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a legislativní situace je řadila do kategorie C. Situace se mění v roce 2013, kdy podíl vzrostl o víc jak osm procentních bodů na 36,2 % a ve stejném roce se i zákonný rámec mění vůči LGBT komunitě na ostrovech tak, že se země přesunula do kategorie B, zatímco podíl vysokoškoláků rostl až do roku 2014.

V tomto případě lze tedy tento jev interpretovat autorovou hypotézou, což ještě dokresluje jeho modernistické přesvědčení, že čím vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v zemi je, tím liberálnější poměry v zemi se vyskytují. Kapverdy jsou toho důkazem ve chvíli, kdy ze všech pozorovaných států měly v roce 2014 tento podíl 37,3 %, což je zároveň nejvyšší číslo ze všech šestnácti západoafrických států, které jsou předmětem této práce. Kapverdy se také umístily nejlépe vzhledem ke kategorizaci států a dostaly se svou kategorií B nejbližší k nejliberálnějšímu stavu, tedy kategorii A. Autor v tomto místě tedy konstatuje, že ze srovnávaných států jsou Kapverdy nejliberálnějším státem v přístupu vůči LGBT komunitě v západní Africe, na což má vliv i vysoký podíl obyvatel, kteří studují vysokou školu.

Druhou interpretační rovinu, kterou je třeba také zvážit, je fakt, že Kapverdy jsou ve srovnání se všemi 15 západoafrickými státy nejmenší co do počtu obyvatel. Zatímco v roce 2018 odhadujeme počet obyvatel Kapverd na číslo přesahující jen málo 550 tisíc, jsou tu také státy jako nejpočetnější Nigérie, kde žije podle odhadů přes 195 milionů obyvatel. Nejbliž je pak Kapverdským ostrovům počtem obyvatel Guinea-Bissau, kde žijí v roce 2018 necelé dva miliony lidí (Worldometers 2018). Tato interpretace tak může validitu hypotézy v případě Kapverd zpochybnit vzhledem k tomu, že podíl vysokoškolsky vzdělaných na ostrovech vychází z nesrovnatelně menšího počtu obyvatel, než tomu je v ostatních státech této práce.

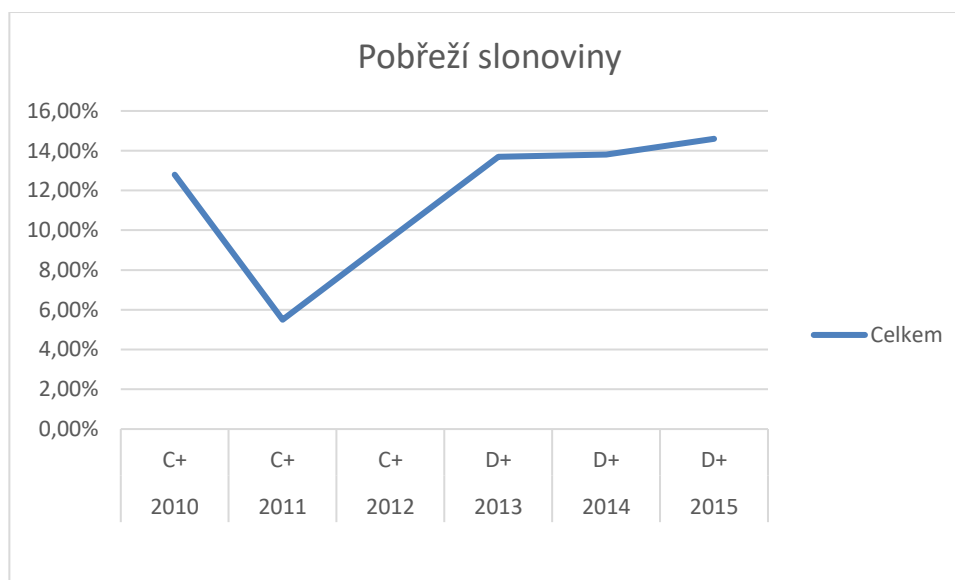
Kapverdy jsou také původem obyvatelstva Evropě nejpříbuznější z pozorovaných států (Shaw, Lobban, Bannerman 2018), což může mít na liberální legislativu také vliv. No a konečně veliký vliv má také velmi rozšířený turismus Kapverdských ostrovů. V rámci toho již vedení země přijalo několikrát rozmanité strategické plány rozvoje turismu, přičemž v letech 2004-2015

obsahoval tento plán také zaměření nejen na otázky infrastruktury, ale i na problémy sociální a kulturní rovnosti obyvatel (Mitchell 2008: 30).

Pobřeží slonoviny

Graf č. 4 – Pobřeží slonoviny

Zdroj: autor

Jestli mohly být Kapverdy příkladem validity autorovy hypotézy, Pobřeží slonoviny ji daty naopak úplně vyvrací. Když se tu v letech 2010–2012 pohyboval podíl vysokoškoláků do 10 %, Pobřeží slonoviny bylo v kategorii C+. Zlomovým se stal rok 2013 a 13,7 % tohoto podílu. Ve stejném roce se ale země kvůli zhoršujícím se podmínkám vůči LGBT komunitě paradoxně přesouvá do horší kategorie D+. Zatímco Kapverdy tak byly příkladem ukázkové pozitivní korelace, Pobřeží slonoviny je úplným opakem, kdy autor naráží na korelaci negativní. S rostoucím počtem podílu vysokoškoláků v zemi klesá hodnocení státu v kontradikci s hypotézou.

Gambie

Graf č. 5 - Gambie

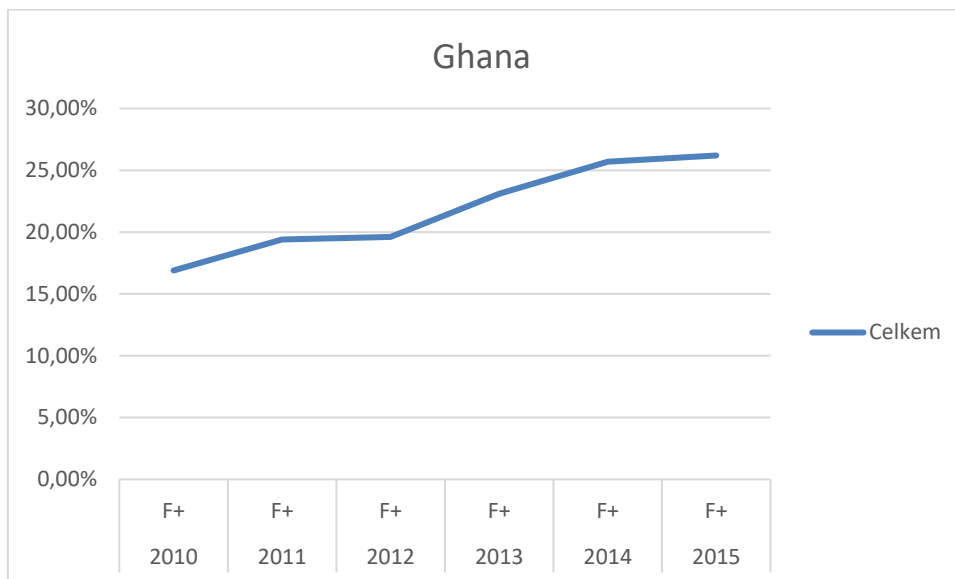

Zdroj: autor

Gambie se po celou dobu pozorování pohybuje v kategorii F+, což je ve vztahu k homosexuálům druhá nejhorší skupina států. Velmi nízký podíl vysokoškoláků sice v roce 2011 krátce vzroste na 5,2 %, nicméně od roku 2012 je na 4,7 % a nijak se nevyvíjí, stejně jako velmi špatná situace v zemi vůči LGBT komunitě.

Ghana

Graf č. 6 - Ghana

Zdroj: autor

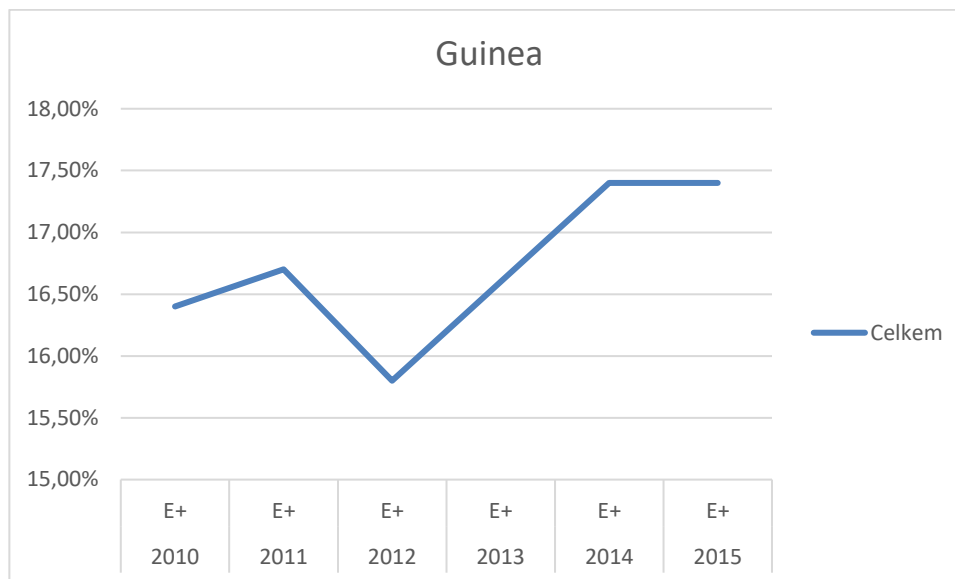
Ghana je dalším státem, který autorovu hypotézu nepotvrzuje. A to i přes to, že podíl počtu vysokoškoláků v zemi všech šest let za sebou roste a dostává se od 16,9 % v roce 2010 skoro o deset procentních bodů na 26,2 % v roce 2015. Země po celou dobu zůstává k předposlední kategorii F+.

Ani budoucí vývoj i přes předpokládaný růst počtu vysokoškoláků v zemi díky navyšování státního rozpočtu na vzdělávání není vůči LGBT komunitě v zemi nikterak pozitivní. Podle organizace Freedom House se totiž za rok 2016 v Ghaně o jeden bod zhoršila vymahatelnost práva³⁷ (Freedom House 2016).

³⁷ Z 16 bodů hodnocení kategorie státu práva („rule of law“) měla Ghana do roku 2015 dvanáct bodů, za rok 2016 už je to 11 bodů (Freedom House 2016).

Guinea

Graf č. 7 - Guinea

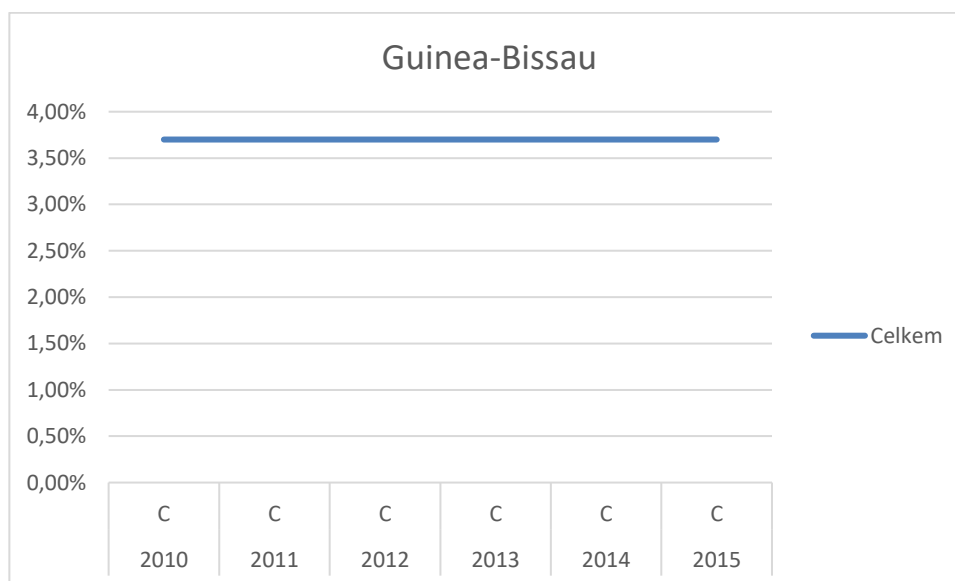

Zdroj: autor

Guinea je v rámci výzkumu také velmi zvláštním případem, kdy autor zjišťuje, že i přes poměrně vysoký podíl vysokoškoláků od 16,4 % v roce 2010 až po 17,4 % v roce 2015 je země ve vůči LGBT dost neliberální kategorii států E+.

Guinea-Bissau

Graf č. 8 – Guinea-Bissau

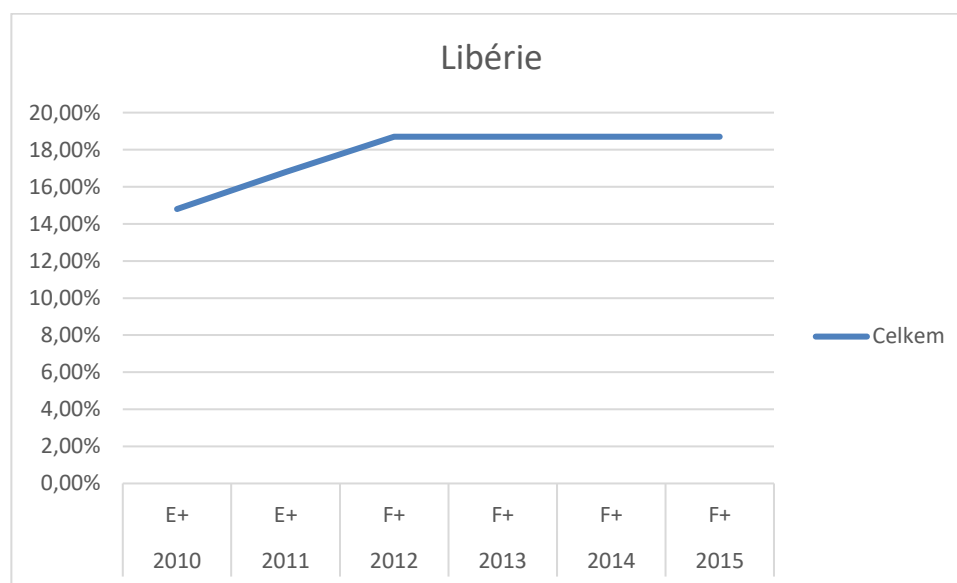

Zdroj: autor

Zvláštnost a úplný opak stanovené hypotézy doplňuje po příkladu Guiney také Guinea-Bissau. Ta se naopak v podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel drží velmi nízko a podle IIAG se dokonce v průběhu let 2010-2015 nedostala přes 4 % tohoto podílu. I přesto se vzhledem k LGBT komunitě v zemi drží po celou dobu díky zákonům a právnímu rámci v poměrně liberální kategorii států C.

Libérie

Graf č. 9 - Libérie

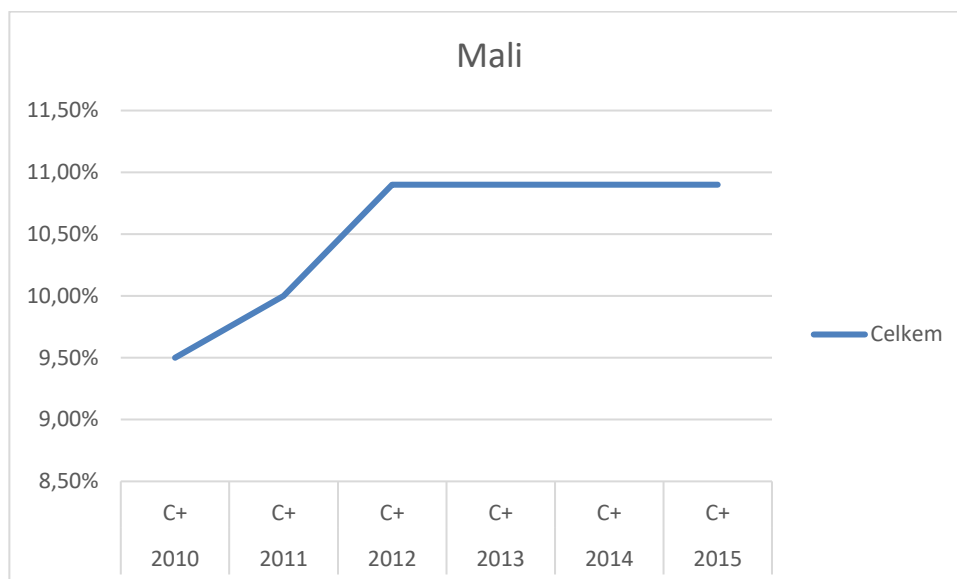

Zdroj: autor

Libérie, úplně stejně jako Pobřeží slonoviny, je absolutně v kontradikci s hypotézou. Když se totiž podíl vysokoškoláků pohyboval v roce 2010 u 14,8 % a v roce 2011 u 16,8 %, byla země v kategorii E+. Když se pak situace v roce 2012 mění a podíl tu stoupá téměř o dva procentní body na 18,7 % až do roku 2015, Libérie se kvůli podmínkám v zemi posouvá do horší kategorie států F+, i když autorova hypotéza predikovala opak.

Mali

Graf č. 10 - Mali

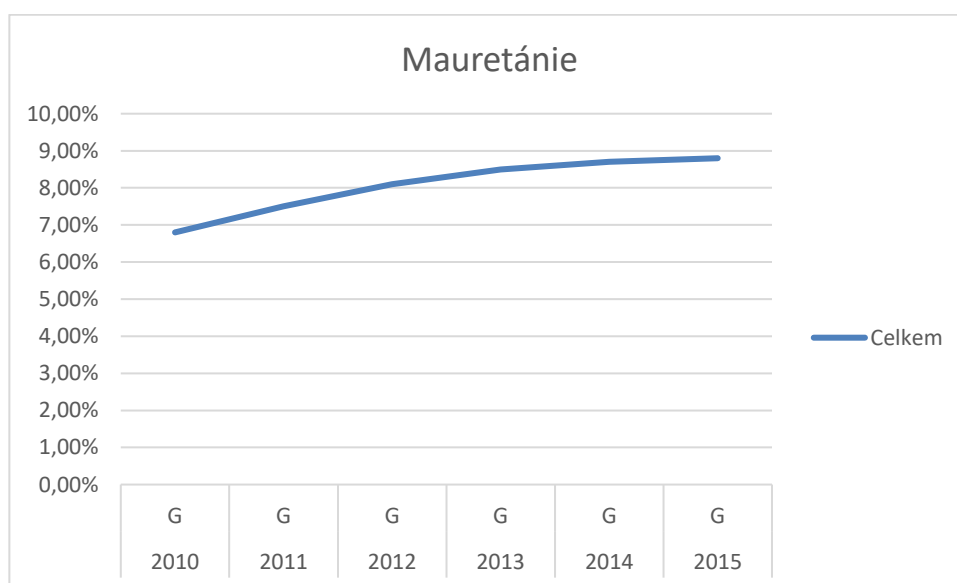

Zdroj: autor

Mali ve sledovaném období zaznamenává statisticky nevýznamné navyšování procentních bodů od 9,5 % po 10,9 % a zákonný rámec se také nijak nemění. Po celou dobu sledování zůstává pro poměrně nízké procento vysokoškoláků paradoxně v kategorii C+.

Mauretánie

Graf č. 11 - Mauretánie

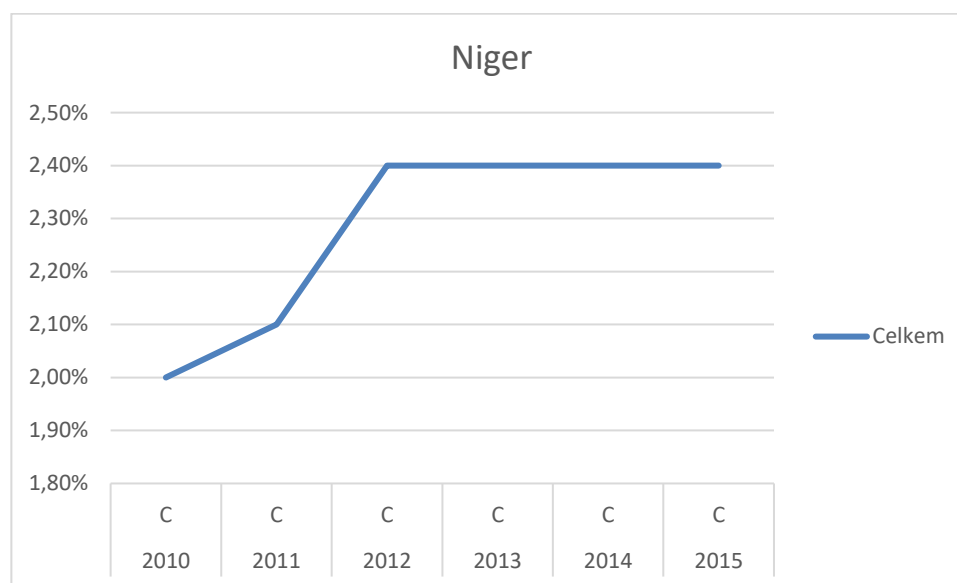

Zdroj: autor

Islámská republika Mauretánie se po celou dobu pohybuje v nejhorší kategorii států G, kde je homosexualitu možné trestat smrtí. Autor se domnívá, že i kdyby se podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí vyvíjel, byť i rapidně, žádnou změnu by to vůči LGBT komunitě nepřineslo, a to právě pro islámskou povahu státního zřízení.

Niger

Graf č. 12 - Niger

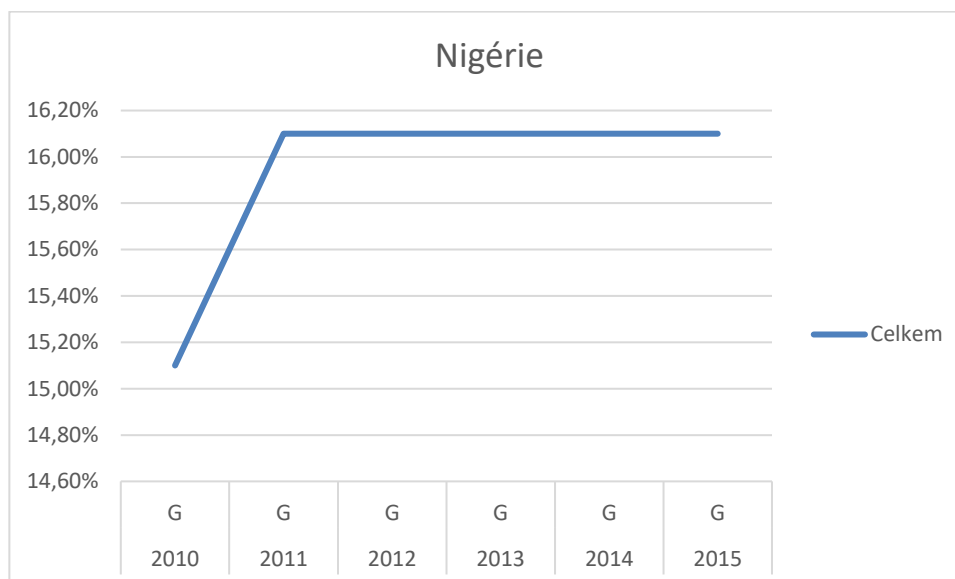

Zdroj: autor

Niger de facto kopíruje situaci a vývoj v Guineji-Bissau. I když podíl je jen velmi nízký a v letech 2010-2015 nepřesáhl 10 %, země se po celou dobu sledování udržela v poměrně liberální kategorii států C.

Nigérie

Graf č. 13 - Nigérie

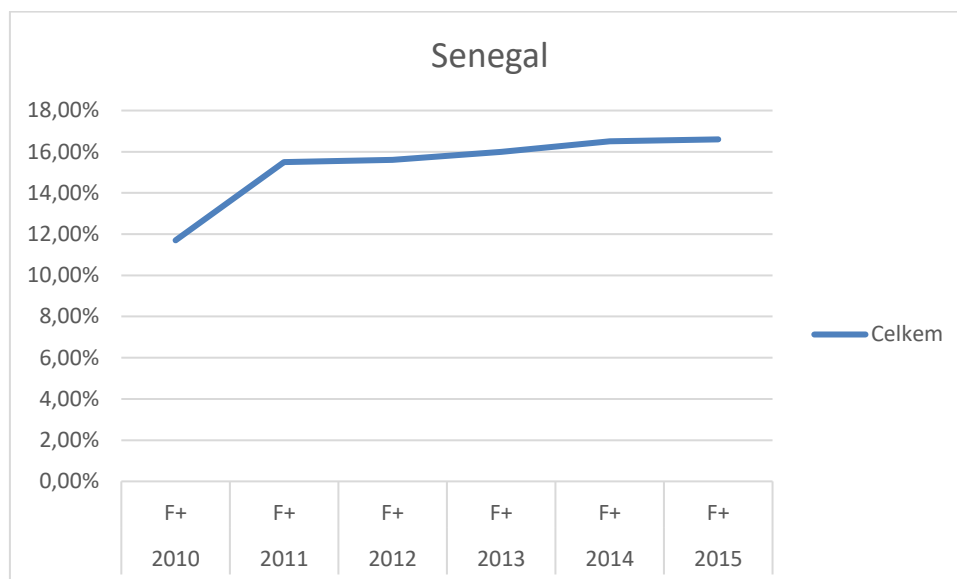
Zdroj: autor

Nigérie je s Mauretánií jedním ze dvou států západní Afriky, které jsou součástí poslední kategorie G. I tady je homosexualitu možné trestat smrtí, i když pouze ve vybraných regionech. Protože i v těchto regionech je situace ovlivněná adoptí islámského práva, je případný růst podílu vysokoškoláků vzhledem k LGBT komunitě v zemi irelevantním ukazatelem.

Senegal

Graf č. 14 - Senegal

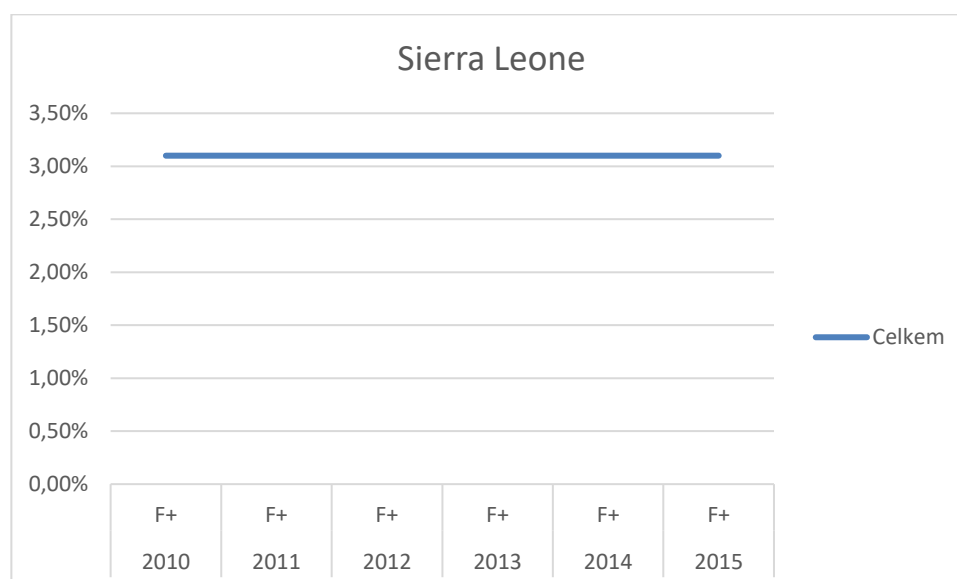

Zdroj: autor

I když se Senegal ve sledovaném horizontu 6 let posunul od 11,7 % podílu vysokoškoláků v roce 2010 na 16,6 % v roce 2015, na přesun z předposlední kategorie F+ to nestačilo. Ani případ Senegalu tedy autorovu hypotézu nepotvrzuje, když s růstem nezávislé proměnné neroste proměnná závislá.

Sierra Leone

Graf č. 15 – Sierra Leone

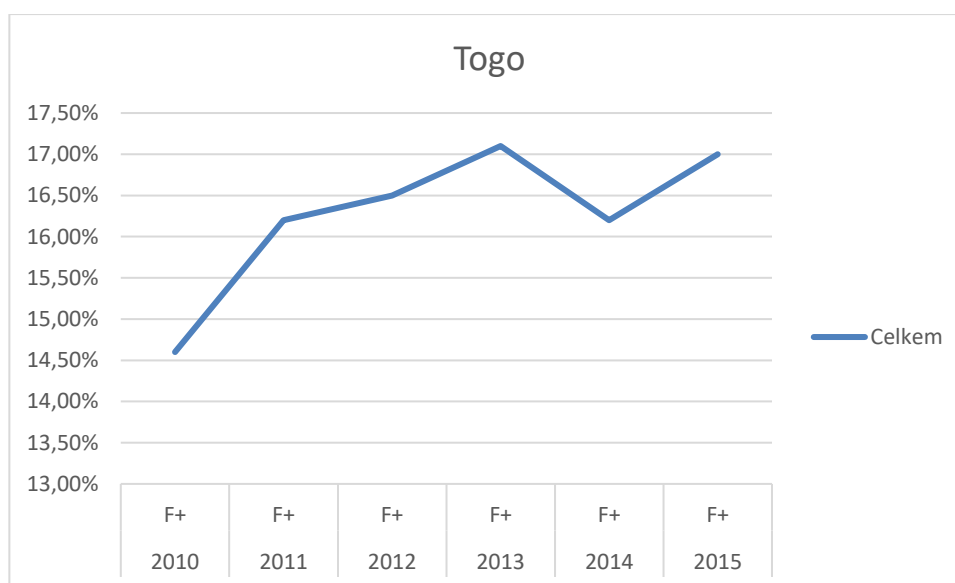

Zdroj: autor

Sierra Leone je zvláštním případem vzhledem k datům, která o podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel IIAG poskytuje. Během sledovaného šestiletého období se nevyvíjí, což může být způsobeno buď faktickou stagnací vzdělávání v zemi způsobenou tamními problémy, nebo data nebyla k dispozici a tvůrci Ibrahim Index of African Governance vycházeli v tomto případě pro celé období šesti let ze stejného údaje z roku 2010. Vzhledem k tomuto faktu lze jen obtížně výsledek relevantně interpretovat.

Togo

Graf č. 16 - Togo

Zdroj: autor

Posledním sledovaným státem je Togo. Ani v jeho případě ale není možné uznat autorovu hypotézu jako validní. V případě Toga totiž postupně stoupá počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, západoafrická země nicméně po celou dobu zůstává v kategorii F+.

Na druhou stranu je na místě doplnit, že i když v případě Toga u procentuálního podílu sledujeme nárůst, je ve skutečnosti jen marginální, protože v průběhu šesti let dosáhl jen 2,5 %.

3.6. Spearmanův korelační koeficient

Z grafů č. 1-16 je evidentní, že v rámci sledování dochází v západoafrických státech jen k minimálním posunům, proto se autor rozhodl ověřit potenciál korelace proměnných výzkumu pomocí Spearmanova korelačního koeficientu programem SPSS. Spearmanův korelační koeficient je neparametrický korelační koeficient, který je spolehlivý vzhledem k odlehlým hodnotám a obecně odchýlkám od normality, neboť stejně jako řada dalších neparametrických metod pracuje pouze s pořadími pozorovaných hodnot (Schenkelberg 2018, srovnej Laerd Statistics 2013). I proto musí pro tento postup kategorie hodnocení A-G autor převést na stupnici 1-7³⁸ a data shromáždit do jednoho smíšeného západoafrického datasetu.

Výsledek tohoto testu korelace, provedeného v programu IBM SPSS viz Příloha č. 1, bude autor interpretovat pomocí výsledku r_s . Blíží-li r_s hodnotě 1, znamená to platnost hypotézy, že s růstem vzdělanosti poroste hodnotící kategorie. Bude-li se r_s naopak rovnat číslu 1, znamená to negativní korelaci a vztah, kdy růst jedné hodnoty vede k poklesu hodnoty druhé. Nulová hypotéza v tomto případě znamená, že dvě proměnné vzdělanosti a situace LGBT komunity v západní Africe nemají mezi sebou žádný vztah (Schenkelberg 2018, srovnej Mareš, Rabušic, Soukup 2015: 165-168).

---

³⁸ Kategorie G = 1 až A = 7.

Tabulka č. 4 – Výstup SPSS korelace

			vzdelani	zakony
Spearman's rho	vzdelani	Correlation Coefficient	1,000	-,017
		Sig. (2-tailed)	.	,870
		N	96	96
	zakony	Correlation Coefficient	-,017	1,000
		Sig. (2-tailed)	,870	.
		N	96	96

Zdroj: autor

Výstup programu SPSS (Tabulka č. 4) po zadání datasetu (Příloha č. 1) vykazuje, že Spearmanův korelační koeficient se záporně blíží hodnotě 0, když $r_s = -0,017$. Korelační signifikance se hodnotou 0,870 blíží k hodnotě 1.

Vzhledem k vysoké signifikanci 0,870 lze na základě Tabulky č. 4 přijmout nulovou hypotézu, kdy mezi hodnotami podílu vzdělaných lidí a situací LGBT komunity není žádný vztah. Pokud by byl, záporná hodnota r_s dokonce značí, že by se blížil negativní podobě korelace a znamenal by úplný opak autorovy hypotézy.

Závěr

Tato diplomová práce byla rozdělena do tří základních částí. První část poskytla čtenáři historický exkurz zaměřený na dějiny homosexuality v západní Africe, které jsou, jak autor při studiu literatury zjistil, více než bohaté. Není tedy pravdou, a tím práce odpovídá na řečnickou otázku zakomponovanou do názvu práce *Homosexualita v západní Africe: tradiční tabu?*, že tabuizace homosexuality je něčím tradičním. Homosexualita a její projevy byly běžnou, respektovanou a často i vyžadovanou praxí v afrických dějinách před-koloniální éry. Byly to až evropské standardy a pravidla koloniální Evropy, které s exportem bible a křesťanství do Afriky napomohly homosexualitu tabuizovat, demonizovat, vytvořit atmosféru strachu a velmi těžkých životních podmínek pro dnešní africkou LGBT komunitu, k čemuž pak aktivně přispívají i současní afričtí političtí a náboženští leadereři. První část práce lze proto uzavřít citátem afrického LGBT aktivisty, homosexuála a nigerijského exulanta, žijícího t.č. ve Velké Británii, kterým je Bisi Alimi: „*Pokud říkáte, že být gay není africké, pak neznáte svoji vlastní historii*“ (Alimi 2015).

Druhá část diplomové práce reflektovala dnešní akademické snahy o etablování queer teorie mezinárodních vztahů. Čtenář se dozvěděl, že jde o teoretický přístup vycházející z post-strukturalistických a post-modernistických tradic, úzce souvisí zejména s kritickými teoriemi, feminismem nebo třeba anti-rasismem a navazuje na myšlení post-koloniálních představitelů. Kritiky je tomuto konceptu vyčítána zejména neinovativnost přístupu a jeho přílišná interdisciplinární povaha. V tomto místě ale reagoval autor této diplomové práce obhajobou přístupu v tom smyslu, že nové teoretické přístupy mají vždy problém s prosazením se na poli teoretických tradic. Příkladem mu byl přínos sociálně-konstruktivistických autorů devadesátých let, kteří na rozdíl např. od realistů dokázali jasně a konstruktivně reagovat na nenásilný a poklidný rozpad Sovětského svazu a ukončení bipolárního rozdělení světa mezi dva mocenské bloky.

Hlavní částí práce byla její třetí část. V té se totiž autor pokoušel odpovědět na výzkumnou otázku, *zda je situace LGBT komunity lepší v těch západoafrických státech, ve kterých je vyšší poměr vysokoškolsky vzdělaných obyvatel*. K formulaci této výzkumné otázky vedl autora jasný modernistický

předpoklad, že vzdělání vede k liberalizaci poměrů v konkrétní zemi a tím pádem i k následné demokratizaci země. Autor práce proto formuloval hypotézu, podle které se měly zákonné rámce jednotlivých států stávat vůči LGBT komunitě liberálnější a benevolentnější tam, kde v rámci sledovaného šestiletého intervalu poroste podíl počtu vysokoškoláků z obyvatel, kteří jsou součástí vzdělávacího procesu. Tomuto pozorování podrobil autor v letech 2010-2015 hned šestnáct západoafrických států, kdy sledoval rostoucí či klesající tendence počtu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v jednotlivých zemích jako nezávislou proměnnou, a na druhé straně tyto státy rozdělil do několika kategorií podle toho, jak se vůči LGBT komunitě chovají a jaké zákony tu platí, což byla proměnná závislá. Obě tyto sledované hodnoty se neustále vyvíjely, přičemž možnost korelace pozoruje autor zejména v případě tří států – Kapverdy, Pobřeží slonoviny a Libérie.

Na základě pozorování těchto států je ale třeba v závěru práce konstatovat, že se autorova hypotéza nepotvrdila. Na výzkumnou otázku tak odpovídá negativně a nepotvrzuje přesvědčení, že situace LGBT komunity se bude zlepšovat v těch státech, ve kterých roste počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Následný test hypotézy pomocí Spearmanova korelačního koeficientu dokonce jasně vykázal, že platná je v tomto případě nulová hypotéza, která vztah mezi hodnotami vzdělanosti a situací LGBT komunitou odmítá.

V případě Kapverd by šlo hypotézu ukázkově potvrdit, nicméně autor v tomto konkrétním případě poukazuje kriticky na nesrovnatelný počet obyvatel Kapverd s ohledem na počet obyvatel ostatních západoafrických států. Větší validitu výpovědní hodnoty autor proto přisuzuje případu Pobřeží slonoviny a Libérie, které dokazují výše zmiňovaný opak, a to, že ve chvíli, kdy začal růst počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, situace vůči LGBT komunitě v zemi se dokonce zhoršila. Právě případy těchto dvou států v rámci testování hypotézy za pomoci SPSS pomohly k tomu, že r_s je dokonce záporné hodnoty, tzn. že pravděpodobnější by byl v případě validity hypotézy negativní vývoj předpokládané korelace.

Na základě přijaté nulové hypotézy tak ani nelze potvrdit obecný modernistický předpoklad liberalizace poměrů tam, kde je veliký podíl vysokoškoláků, protože podlé této hypotézy nemají mezi sebou tyto proměnné

žádný vztah. V konkrétní rovině v rámci tohoto západoafrického výzkumu tento výsledek potvrzuje ještě příklad Ghany, kde je evidentní, že i přes poměrně vysoký procentní podíl³⁹ je situace v zemi vůči LGBT lidem velmi špatná. Ghana se po celou dobu pohybuje v kategorii F+. Úplným protikladem Ghany a příkladem, který autorův předpoklad zároveň také popírá, je Guinea-Bissau. Ta se totiž při velmi malém podílu vysokoškoláků v zemi⁴⁰ udržela po celou dobu sledování v poměrně liberální kategorii C.

Jednou z příčin, kvůli které není autorova hypotéza validní, mohou být statisticky nevýznamné procentuální posuny v podílu vysokoškoláků na lidi, kteří jsou součástí vzdělávacího systému. I když tedy v některých státech dochází k postupnému navyšování tohoto podílu, s představou konkrétního počtu takových obyvatel již nemusí být tato veličina tolik určující. V souvislosti s tímto by pak bylo vhodné rozšířit šestiletý časový rámec a data sledovat v delších časových intervalech.

I vzhledem k tomu, že téma je v české odborné literatuře velmi málo diskutované, jde o perspektivní oblast výzkumu. Pro další bádání se pak nabízí možnost terénního výzkumu v podobě dotazníkového šetření apod.

Modernistické předpoklady, ze kterých autor vychází, jsou opět západním konstruktem, který možná nelze aplikovat na prostředí často velmi nesekulárních tradičních společenství v Africe. Jak je v úvodu práce zmíněno, autor měl nespočet příležitostí téma diskutovat se svými africkými spolužáky a téměř všichni bez výjimky, i přes svoje vysokoškolské vzdělání, homosexualitu odmítali, v extrémnějším případě pak dokonce ani nevěřili v její existenci. Autor se pravděpodobně setkal s jedním významným specifíkem afrických společností, které stojí mimo rámec aplikovatelnosti některých (nejen) modernistických teorií.

Pokud ale ještě chvíli zůstaneme u toho, že by autorova hypotéza mohla být platná, pak je v rámci dalšího výzkumu na místě reagovat např. navýšením počtu nezávisle proměnných. Jednou z nejvýraznějších by pak mohl být třeba ukazatel korupce v zemi, protože korupce jako institut zabraňuje možnosti uplatnění se lidem v politice bez vazeb na korupční okruhy. Poté tedy může docházet k tomu, že i když je v zemi mnoho vysokoškoláků s liberálním pohledem na svět,

---

³⁹ V roce 2015 je to 26,2 %.

⁴⁰ V roce 2015 je to 3,7 %.

legislativu nemají šanci měnit, protože nejsou součástí korupčních vládních struktur.

Úplným závěrem se autor pokusí reagovat na neúspěšnou aplikaci své hypotézy. To, proč v tomto případě nemohla být platná, dobře popisuje ve svém díle *Multiple Modernities* z roku 2000 Samuel N. Eisenstadt. Ten totiž tvrdí, že tvorba modernit není konečná a stále se vyvíjí. Tzn., že autorova hypotéza byla inspirována prostředím jiné modernity, která byla svou podstatou v přímém rozporu s modernitami západoafrického regionu. Podle Eisenstadta jsou totiž sociální aktéři neustále schopni transformovat kulturu a kulturní prostředí a vytvářet tak nové modernity. V této práci ale autor narazil na velmi tradiční společenství bez potřeby transformace zvyklostí a společenských pořádků. „*Globalizační trendy ukazují zejména neustálé reinterpretace kulturního programu modernity, budování mnoha modernit a pokusy různých skupin a hnutí si o přisvojení a redefinování diskursu modernity ve svých vlastních nových pojmech*“ (Eisenstadt 2002:18). Z redefinice vnímání homosexuality na evropském kontinentu vycházela i autorova hypotéza, která nemusí logicky platit v prostředí globalizačně tolik nezasaženém potřebou redefinovat diskurz tamní modernity.

Prameny a literatura

Prameny

Abubakari, Laila. 2017. „Akufo-Addo under pressure to take a stance on homosexuality“. Yen. Dostupné zde: <https://yen.com.gh/91647-akufo-addo-pressure-a-stance-homosexuality.html> (1. 2. 2018)

Africa Review. 2012. Liberia ex-first lady proposes tough anti-gay bill. Dostupné zde: <http://www.africareview.com/News/-/979180/1328770/-/gn8vwuz/-/index.html> (19. 2. 2018)

Alimi, Bisi. 2015. If you say being gay is not African, you don't know your history. The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/sep/09/being-gay-african-history-homosexuality-christianity> (20. 3. 2017)

Ammon, Richard. 2012. Gay Guinea-Bissau. Global Gayz. Dostupné zde: <https://www.globalgayz.com/gay-guinea-bissau/> (18. 2. 2018)

Ammon, Richard. 2012. Gay Life in Benin. Global Gayz. Dostupné zde: <https://www.globalgayz.com/gay-life-in-benin/> (25. 5. 2017)

Ammon, Richard. 2012. Gay Life in Burkina Faso. Global Gayz. Dostupné zde: <https://www.globalgayz.com/gay-life-in-burkina-faso/> (30. 5. 2017)

Amnesty International. 2013. Making Love a Crime: Criminalization of Same-Sex Conduct in Sub-Saharan Africa. Dostupné zde: <https://www.amnestyusa.org/reports/making-love-a-crime-criminalization-of-same-sex-conduct-in-sub-saharan-africa/> (17. 2. 2018)

Amnesty International. 2014. Côte d'Ivoire: Activists in hiding after wave of homophobic attacks. Dostupné zde: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/01/cote-d-ivoire-homophobic-attacks/> (10. 2. 2018)

Amnesty International. 2015. Mapping anti-gay laws in Africa. Dostupné zde: <https://www.amnesty.org.uk/lgbti-lgbt-gay-human-rights-law-africa-uganda-kenya-nigeria-cameroon> (15. 4. 2017)

Archer, Rhiannon. 2009. Mali LGBTI Resources. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/mali-lgbti-resources> (20. 2. 2018)

Archer, Rhiannon. 2010. Mauritania LGBTI Resources. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/mauritania-lgbti-resources> (20. 2. 2018)

Archer, Rhiannon. 2011. Togo LGBTI Resources. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/togo-lgbti-resources> (24. 2. 2018)

Archer, Rhiannon. 2013. Cote d'Ivoire LGBTI Resources. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/cote-divoire-lgbti-resources> (10. 2. 2018)

Archer, Rhiannon. 2015. Guinea LGBTI Resources. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/guinea-lgbti-resources> (17. 2. 2018)

Archer, Rhiannon. 2016. Gambia LGBTI Resources. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/gambia-lgbti-resources> (17. 2. 2018)

Bance, Ousséni. 2013. Société : Que faire de nos homosexuels ? Le Faso. Dostupné zde: <http://lefaso.net/spip.php?article52191> (20. 8. 2017)

Bavier, Joe, Coulibaly, Loucoumane. 2016. Ivory Coast's Ouattara enacts new constitution as 'promise of peace'. Reuters. Dostupné zde: <https://www.reuters.com/article/us-ivorycoast-politics/ivory-coasts-ouattara-enacts-new-constitution-as-promise-of-peace-idUSKBN1332EC?il=0> (6. 2. 2018)

BBC. 2011. News: Hillary Clinton declares 'gay rights are human rights'. Dostupné zde: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-16062937> (19. 2. 2018)

BBC. 2012. HARD talk: Yoweri Museveni - President of Uganda. Broadcasting. Dostupné zde: <http://www.bbc.co.uk/programmes/p00nw591> (25. 4. 2017)

BBC. 2016. News: Gambia's Jammeh loses to Adama Barrow in shock election result. Dostupné zde: <http://www.bbc.com/news/world-africa-38183906> (11. 2. 2018)

Benin LGBTI Resources. 2013. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/benin-lgbti-resources> (27. 5. 2017)

Berry, Rufus, S. 2016. Liberia: Homosexuality Is Not a Crime - Let He Who Is Without Sin Cast the First Stone. Daily Observer. Dostupné zde: <http://allafrica.com/stories/201611300754.html> (19. 2. 2018)

Biryabarema, Elias. 2014. U.S. cuts aid to Uganda, cancels military exercise over anti-gay law. Reuters. Dostupné zde: <https://www.reuters.com/article/us-usa-uganda-gay-announcement/u-s-cuts-aid-to-uganda-cancels-military-exercise-over-anti-gay-law-idUSKBN0EU26N20140619> (25. 4. 2017)

Brice, Sehi. 2013. Maisons closes : Voici le bar préféré des homos d'Abidjan. L'Hebdo Ivoirien. Dostupné zde: <http://news.abidjan.net/h/455997.html> (10. 2. 2018)

Buchanan, Troup Rose. 2015. Robert Mugabe tells UN General Assembly: 'We are not gays!' Independent. Dostupné zde: <http://www.independent.co.uk/news/people/robert-mugabe-tells-un-general-assembly-we-are-not-gays-a6671316.html> (17. 4. 2017)

Butcher, Ryan. 2018. Ghana: Campaigners demand decriminalisation of homosexuality after spike in anti-LGBT violence. The Independent. Dostupné

zde: <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/ghana-homosexuality-laws-lgbt-violence-decriminalisation-campaign-calls-a8148696.html> (17. 2. 2018)

Cottrell, Nicholas. 2016. Senegal LGBTI Resources. Rights in Exile Programme. Dostupné zde: <http://www.refugeelaidinformation.org/senegal-lgbti-resources> (24. 2. 2018)

Corey-Boulet, Robbie. 2013. Prominent Abidjan Gay Bar Shuts Its Doors. VOA News. Dostupné zde: <https://www.voanews.com/a/prominent-abidjan-gay-bar-shuts-its-doors/1632517.html> (10. 2. 2018)

Country Reports on Human Rights Practices. 2011. „Mali“. United States Department of State. Dostupné zde: <https://www.state.gov/documents/organization/186428.pdf> (20. 2. 2018)

Country Reports on Human Rights Practices. 2013. „Niger“. United States Department of State. Dostupné zde: <https://www.state.gov/documents/organization/220356.pdf> (24. 2. 2018)

Country Reports on Human Rights Practices. 2013. „Nigeria“. United States Department of State. Dostupné zde: <https://www.state.gov/documents/organization/220358.pdf> (24. 2. 2018)

Country Reports on Human Rights Practices. 2015. „Ghana“. United States Department of State. Dostupné zde: <https://www.state.gov/documents/organization/252899.pdf> (15. 2. 2018)

Doyle, Mark. 2011. The politics of human rights in Ivory Coast. BBC. Dostupné zde: <http://www.bbc.com/news/world-africa-13528781> (6. 2. 2018)

Encarnación, Omar. 2017. The Global Backlash Against Gay Rights. How Homophobia Became a Political Tool. Foreign Affairs. Dostupné zde: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2017-05-02/global-backlash-against-gay-rights> (10. 5. 2017)

Encyclopedia Britannica. 2017. Queer. Dostupné zde: <https://www.britannica.com/topic/queer-sexual-politics> (10. 6. 2017)

Evaristo, Bernardine. 2014. The idea that African homosexuality was a colonial import is a myth. The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/08/african-homosexuality-colonial-import-myth> (17. 4. 2017)

Equaldex. 2011. LGBT Rights in Mali. Dostupné zde: <http://www.equaldex.com/region/mali> (20. 2. 2018)

Equaldex. 2017. LGBT Rights in Benin. Dostupné zde: <http://www.equaldex.com/region/benin> (26. 5. 2017)

Equaldex. 2017. LGBT Rights in Cape Verde. Dostupné zde: <http://www.equaldex.com/region/cape-verde> (5. 2. 2018)

Equaldex. 2018. LGBT Rights in Guinea-Bissau. Dostupné zde: <https://www.equaldex.com/region/guinea-bissau> (18. 2. 2018)

Equaldex. 2018. LGBT Rights in Niger. Dostupné zde: <https://www.equaldex.com/region/niger> (24. 2. 2018)

Felter, Claire, Renwick, Danielle. 2017. Same-Sex Marriage: Global Comparisons. Council on Foreign Relations. Dostupné zde: <https://www.cfr.org/backgrounders/same-sex-marriage-global-comparisons> (5. 2. 2018)

Freedom House. 2016. Freedom in the World 2016: Ghana. Dostupné zde: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/ghana> (7. 3. 2018)

Gaffey, Conor. 2017. Where it is illegal to be gay in Africa? Newsweek. Dostupné zde: <http://www.newsweek.com/where-it-illegal-be-gay-africa-630113> (10. 9. 2017)

Glencorse, Blaire, Yarwood, Janet. 2013. Rectifying Guinea Bissau's Image Problem. Forbes. Dostupné zde: <https://www.forbes.com/sites/realspin/2013/03/12/rectifying-guinea-bissaus-image-problem/#35ca8df54283> (18. 2. 2018)

Godfrey, Chris. 2016. How the British Empire's gay rights legacy is still killing people to this day. The Independent. Dostupné zde: <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/freedom-of-expression-the-fight-for-lgbt-rights-across-africa-a6834781.html> (24. 2. 2018)

Herrera, Jack. 2017. Because you are, I am. Philosophy Talk. Dostupné zde: <https://www.philosophytalk.org/blog/because-you-are-i-am> (18. 4. 2017)

Human Rights Watch. 2008. 'Sodomy' Laws Show Survival of Colonial Injustice. Dostupné zde: <https://www.hrw.org/news/2008/12/17/sodomy-laws-show-survival-colonial-injustice> (5. 5. 2017)

Ibrahim Index of African Governance. 2018. Dostupné zde: <http://iiag.online> (25. 2. 2018)

Ifejika, Nkem. 2006. What does ubuntu really mean?The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/theguardian/2006/sep/29/features11.g2> (2. 6. 2017)

Karimi, Faith. 2016. Uganda leader Museveni declared winner -- despite issues, tensions. CNN. Dostupné zde: <http://edition.cnn.com/2016/02/20/africa/uganda-election/index.html> (26. 4. 2017)

Kweifio-Okai, Carla, Holder, Josh. 2016. Democracy in African countries: five myths Explorer. The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/global-development/datablog/2016/feb/25/democracy-in-african-countries-five-myths-explored> (17. 2. 2018)

LGBT net. 2012. Togo. Dostupné zde: <http://www.lgbtnet.dk/countries/africa/togo> (24. 2. 2018)

Mali Jet. 2013. Témoignage : Dur, dur d'être GAY au Mali. Dostupné zde: http://www.malijet.com/les_faits_divers_au_mali/72703-t%C3%A9moignage-%3A-dur,-dur-d%E2%80%99%C3%AAtre-gay-au-mali.html (20. 2. 2018)

Mumisa, Michael. 2014. It is homophobia, not homosexuality, that is alien to traditional African culture. The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/19/homophobia-homosexuality-traditional-african-culture> (15. 4. 2017)

Neslen, Arthur. 2015. Schulz: Cut aid to African countries with anti-gay laws. Euractiv. Dostupné zde: <https://www.euractiv.com/section/development-policy/news/schulz-cut-aid-to-african-countries-with-anti-gay-laws/> (25. 4. 2017)

Laerd Statistics. 2013. Spearman's Rank-Order Correlation. Dostupné zde: <https://statistics.laerd.com/statistical-guides/spearmans-rank-order-correlation-statistical-guide.php> (14. 3. 2018)

Littauer, Dan. 2013. 'Gay marriage will mark the end of the world,' warns Ivory Coast minister. LGBT Nation. Dostupné zde: <https://www.lgbtqnation.com/2013/07/gay-marriage-will-mark-the-end-of-the-world-warns-ivory-coast-minister/> (10. 2. 2018)

Obamwonyi, Hope. 2016. The Homosexual Nature of Africa's Past. SwaliAfrica. Dostupné zde: <http://blog.swaliafrica.com/the-homosexual-nature-of-africas-past/> (16. 4. 2017)

Phatey, Sam. 2017. „Barrow: Homosexuality is not an issue in The Gambia“. SMBC News. Dostupné zde: <https://gambia.smbcgo.com/2017/02/10/barrow-homosexuality-not-issue-gambia/> (15. 3. 2018)

Plaut, Martin. 2014. Uganda donors cut aid after president passes anti-gay law. The Gurdian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/global-development/2014/feb/25/uganda-donors-cut-aid-anti-gay-law> (25. 4. 2017)

Portail officiel du Gouvernement. 2017. L'Assemblée Nationale. Dostupné zde: <http://gouv.bj/institutions/lassemblee-nationale/> (15. 6. 2017)

Purefoy, Christian. 2011. What's causing the conflict in Ivory Coast? CNN. Dostupné zde:

<http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/04/03/ivory.coast.explainer/index.html> (6. 2. 2018)

Purvis, Katherine. 2016. Bisi Alimi on LGBT rights in Nigeria: 'It may take 60 years, but we have to start now'. The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2016/feb/09/bisi-alimi-on-lgbt-rights-in-nigeria-it-may-take-60-years-but-we-have-to-start-now> (24. 2. 2018)

Ramsay, F. Richard. 2011. African Sexual Minorities & Gender Variant Resources. University of Calgary. Dostupné zde: <http://www.ucalgary.ca/sw/ramsay/africa/gambia-guinea-guinea-bissau.htm> (18. 2. 2018)

Refworld. 2017. Guinea: The situation of sexual minorities, including legislation; the treatment of sexual minorities by society and the authorities; state protection and support services available to victims (2014-September 2017). Dostupné zde: <http://www.refworld.org/docid/5a09ab8d4.html> (17. 2. 2018)

Reid, Graeme. 2014. Gay in Gambia: not a joke. Dostupné zde: <https://www.hrw.org/news/2014/12/08/gay-gambia-not-joke> (17. 2. 2018)

Shaw, Caroline, Lobban, Richard, Bannerman W. Marry. 2018. Cabo Verde. Encyclopædia Britannica. Dostupné zde: <https://www.britannica.com/place/Cabo-Verde> (14. 3. 2018)

Shryock, Ricci. 2012. Liberian Homosexual Rights Effort Faces Violence, Criminalization. Dostupné zde: <https://www.voanews.com/a/liberian-homosexual-rights-effort-faces-violence-criminalization-142379905/181256.html> (20. 2. 2018)

Schenkelberg, Fred. 2018. The Spearman Rank Correlation Coefficient. Accendo Reliability. Dostupné zde: <https://accendoreliability.com/spearman-rank-correlation-coefficient/> (14. 3. 2018)

Smith, Claudia. 2017. Liberia: Another Hate Crime in the LGBT Community. All Africa. Dostupné zde: <http://allafrica.com/stories/201707190170.html> (20. 2. 2018)

Smith, David. 2014. Why Africa is the most homophobic continent. The Guardian. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/23/africa-homophobia-uganda-anti-gay-law> (4. 5. 2017)

Stewart, Colin. 2014. 21 varieties of traditional African homosexuality. Erasing 76 crimes. Dostupné zde: <https://76crimes.com/2014/01/30/21-varieties-of-traditional-african-homosexuality/> (15. 5. 2017)

Stone, Jon. 2015. „The 7 Worst Things Gambia’s President Yahya Jammeh Has Ever Said About Gay People“. The Independent. Dostupné zde: <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/the-7-worst-things-gambias-president-yahya-jammeh-has-ever-said-about-gay-people-9977170.html> (17. 2. 2018)

Sweet, Jessica. 2013. Cape Verde LGBTI Resources. Refugee Legal Aid Information. Dostupné zde: <http://www.refugeelgalaidinformation.org/cape-verde-lgbti-resources> (5. 2. 2018)

Tamale, Sylvia. 2014. Homosexuality is not un-African. Al Jazeera America. Dostupné zde: <http://america.aljazeera.com/opinions/2014/4/homosexuality-africamuseveniugandanigeriaethiopia.html> (20. 5. 2017)

Tatchell, Peter. 2012. Does Africa need our outrage? Peter Tatchell Foundation. Dostupné zde: <http://www.petertatchellfoundation.org/does-africa-need-our-outrage/> (4. 5. 2017)

The Guardian. 2011. Cape Verde former president wins good African governance award. 10. 10. 2011. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/world/2011/oct/10/cape-verde-former-president-award> (5. 1. 2018).

The Telegraph. 2011. First homosexual caveman found. 6. 4. 2011. Dostupné zde: <http://www.telegraph.co.uk/news/newstoppers/howaboutthat/8433527/First-homosexual-caveman-found.html> (18. 4. 2017).

Toomey, Patrick. 2016. Gay Sub-Saharan Rock Art in Zim. JHB live. Dostupné zde: <http://www.jhblive.com/Stories-in-Johannesburg/article/gay-sub-saharan-rock-art-in-zim/82927> (18. 4. 2017)

Throckmorton, Warren. 2012. Now Liberia: Senator proposes death penalty for gays. Patheos. Dostupné zde: <http://www.patheos.com/blogs/warrenthrockmorton/2012/02/15/now-liberia-senator-proposes-death-penalty-for-gays/> (19. 2. 2018)

United Nations. 2017. Geographic Regions. Dostupné zde: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/> (20. 4. 2017)

Wiredu, Kwasi. 1995. Democracy and Consensus in African Traditional Politics. The Centennial Review 39. Dostupné zde: <https://them.polylog.org/2/fwk-en.htm> (5. 6. 2017)

World Food Programme. 2017. Burkina Faso. Dostupné zde: <http://www1.wfp.org/countries/burkina-faso> (17. 8. 2017)

Worldometers. 2018. Western Africa Population. Dostupné zde: <http://www.worldometers.info/world-population/western-africa-population/> (7. 3. 2018)

Worley, Will. 2016. Burkina Faso-led African bloc fails second challenge against UN investigator of LGBT discrimination. The Independent. Dostupné zde: <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/burkina-faso-africa-un-lgbt-vitit-muntarhorn-gay-rights-united-nations-a7487701.html> (25. 8. 2017)

Yao, Jean Marc. 2016. Ivory Coast as LGBT sanctuary? Except when it's not. 76 crimes. Dostupné zde: <https://76crimes.com/2016/07/12/ivory-coast-as-lgbt-sanctuary-except-when-its-not/> (10. 1. 2018)

Literatura

African Charter on Human and Peoples Rights. 1981.

Badgett, Lee, et al. 2014. The Relationship between LGBT Inclusion and Economic Development: An Analysis of Emerging Economies. University of California: The Williams Institute.

Browne, Kath, Nash, Catherine J. 2010. Queer Methods and Methodologies: An Introduction. New York: Ashgate Publishing.

Carroll, Aengus. 2016. Stated-sponsored Homophobia. Geneva: ILGA.

Davidson, Michael. 1998. Dakar Boy Brothel. In: „Murray O., Stephen, Roscoe, Will. 1998. Boy-Wives And Female Husbands. New York: Palgrave.

Drulák, Petr, et al. 2008. Jak zkoumat politiku. Praha: Portál.

Eisenstadt, Samuel N. 2000. Multiple Modernities. Daedalus, 129 (1): 1-29.

Greenberg, David. 1988. Construction of Homosexuality. Chicago: The University of Chicago Press.

Human Rights Report. 2013. Guinea-Bissau. United States Department of State: Bureau of Democracy, Human Rights and Labor.

Huntington, Samuel P. 1986. Political Order in Changing Societies. In: „T. Roberts and A. Hite (eds.) From Modernization to Globalization“. London: Blackwell Publishing.

Chengeta, Thompson. 2011. A critical analysis of the concept of ‘democracy’ in Africa with particular reference to majoritarianism and the rights of minorities. Gweru: Midlands State University.

Ibrahim, Mohamed. 2012. Better Data, Better Policy Making. McKinsey & Company.

Klíma, Jan. 2012. Dějiny Afriky. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Kubálková, Vendulka, Onuf, Nicholas, Kowert, Paul. 1998. International Relations in a Constructed World. Londýn: M. E. Sharpe.

Lijphart, Arend. 1971. Comparative Politics and the Comparative Method. In: American Political Science Review, vol. 65.

Limongi, Fernando, Przeworski, Adam. 1993. Economic Development and Political Regimes. „Dahl, Robert A., Shapiro, Ian, Cheibub, José Antonio. 2003. The Democracy Source Book. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.

Limongi, Fernando, Przeworski, Adam. 1997. Modernization: Theories and Facts. In: World Politics, Vol. 49, No. 2. Cambridge: Cambridge University Press.

Lipset, Seymour M. 1963. Political Man: The Social Bases of Politics. In: „Dahl, Robert A., Shapiro, Ian, Cheibub, José Antonio. 2003. The Democracy Source Book. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.

Mareš, Petr, Rabušic, Ladislav, Soukup, Petr. 2015. Analýza sociálněvědních dat (nejen) v SPSS. Brno: Masarykova univerzita.

McGoldrick, Dominic. 2016. The Development and Status of Sexual Orientation Discrimination under International Human Rights Law. Human Rights Law Review, Volume 16, Issue 4. Oxford: Oxford Academic.

Mitchell, Jonathan. 2008. Tourist Development in Cape Verde: The policy challenge of coping with success. London: Overseas Development Institute.

Murray O., Stephen, Roscoe, Will. 1998. Boy-Wives And Female Husbands. New York: Palgrave.

Parin, Paul, et al. 1980. Fear Thy Neighbor as Thyself. Chicago: The University of Chicago Press.

Rodenbough, Philip P. 2014. Being LGBT in West Africa. USAID.

Rostow, Walt W. 1960. The Stages of Economic Growth. Cambridge: Cambridge University Press.

Sida. 2012. The Rights of LGBT persons in Burkina Faso. Stockholm: Sida's Research Council.

Sida. 2014. The Rights of LGBTI people in Sub-Saharan Africa. Stockholm: Sida's Research Council.

Schweinitz, Karl De. 1964. Industrialization and Democracy: Economic Necessities and Political Possibilities. In: „Dahl, Robert A., Shapiro, Ian, Cheibub, José Antonio. 2003. The Democracy Source Book. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.

Tošner, Michal. 2009. Lidská práva. Odborná studie. Západočeská univerzita v Plzni: Antropoweb.

Yasin, Evgeny. 2007. Modernization and the Society. Moscow: VIII International Academic Conference Modernization of Economy and Public Development.

Weber, Cynthia. 2015. Why is there no Queer International Theory? European Journal of International Relations, 21(1).

Ústavy komparovaných států

Constitution of Benin. 1990.

Constitution of Burkina Faso. 1991.

Constitution of Cape Verde. 1980.

Constitution of Côte d'Ivoire. 2000.

Constitution of Gambia. 1996.

Constitution of Ghana. 1992.

Constitution of Guinea. 2010.

Constitution of Guinea-Bissau. 1991.

Constitution of Mali. 1992.

Constitution of Niger. 2010.

Constitution of Senegal. 2001.

Constitution of Sierra Leone. 1991.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Dataset západní Afrika

Země	Vzdělanost	Kategorie
Benin	0,213	5
Benin	0,199	5
Benin	0,216	5
Benin	0,248	5
Benin	0,248	5
Benin	0,248	5
Burkina Faso	0,054	5
Burkina Faso	0,064	5
Burkina Faso	0,07	5
Burkina Faso	0,074	5
Burkina Faso	0,078	5
Burkina Faso	0,083	5
Kapverdy	0,28	5
Kapverdy	0,326	5
Kapverdy	0,326	5
Kapverdy	0,362	6
Kapverdy	0,373	6
Kapverdy	0,352	6
Pobřeží slonoviny	0,128	5
Pobřeží slonoviny	0,055	5
Pobřeží slonoviny	0,096	5
Pobřeží slonoviny	0,137	4
Pobřeží slonoviny	0,138	4
Pobřeží slonoviny	0,146	4
Gambie	0,031	2
Gambie	0,052	2
Gambie	0,047	2
Gambie	0,047	2
Gambie	0,047	2
Gambie	0,047	2
Ghana	0,169	2
Ghana	0,194	2

Ghana	0,196	2
Ghana	0,231	2
Ghana	0,257	2
Ghana	0,262	2
Guinea	0,164	3
Guinea	0,167	3
Guinea	0,158	3
Guinea	0,166	3
Guinea	0,174	3
Guinea	0,174	3
Guinea-Bissau	0,037	5
Guinea-Bissau	0,037	5
Guinea-Bissau	0,037	5
Guinea-Bissau	0,037	5
Guinea-Bissau	0,037	5
Guinea-Bissau	0,037	5
Libérie	0,148	3
Libérie	0,168	3
Libérie	0,187	2
Libérie	0,187	2
Libérie	0,187	2
Libérie	0,187	2
Mali	0,095	5
Mali	0,1	5
Mali	0,109	5
Mali	0,109	5
Mali	0,109	5
Mali	0,109	5
Mauretanie	0,068	1
Mauretanie	0,075	1
Mauretanie	0,081	1
Mauretanie	0,085	1
Mauretanie	0,087	1
Mauretanie	0,088	1
Niger	0,02	5
Niger	0,021	5
Niger	0,024	5
Niger	0,024	5
Niger	0,024	5
Niger	0,024	5
Nigérie	0,151	1
Nigérie	0,161	1
Nigérie	0,161	1
Nigérie	0,161	1
Nigérie	0,161	1
Nigérie	0,161	1

Senegal	0,117	2
Senegal	0,155	2
Senegal	0,156	2
Senegal	0,16	2
Senegal	0,165	2
Senegal	0,166	2
Sierra Leone	0,031	2
Sierra Leone	0,031	2
Sierra Leone	0,031	2
Sierra Leone	0,031	2
Sierra Leone	0,031	2
Sierra Leone	0,031	2
Togo	0,146	2
Togo	0,162	2
Togo	0,165	2
Togo	0,171	2
Togo	0,162	2
Togo	0,17	2

Zdroj: autor